

Ústav informácií a prognóz školstva
Oddelenie analýz a prognóz vysokých škôl

NEZAMESTNANOSŤ ABSOLVENTOV VYSOKÝCH ŠKÔL

Záverečná správa

Zodpovedný riešiteľ:
PhDr. Ľubomíra Srnánková

Bratislava 2005

OBSAH

ÚVOD.....	2
1 POSTAVENIE PRACOVNEJ SILY VO VZŤAHU K VZDELANIU NA TRHU PRÁCE	4
1.1 VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATELSTVA	4
1.2 VZDELANIE A TRH PRÁCE.....	8
2 ABSOLVENTI VYSOKÝCH ŠKÔL NA TRHU PRÁCE.....	14
2.1 METODICKÉ POZNÁMKY:	14
2.2 ANALÝZA.....	16
2.2.1 Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl v kontexte celkovej absolventskej nezamestnanosti.....	16
2.2.2 Nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa študijných odborov.....	28
2.2.3 Nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa školy, na ktorej ukončili štúdium.....	35
2.2.4 Regionálny aspekt nezamestnanosti absolventov vysokých škôl.....	39
3 ZHRNUTIE A ZÁVERY.....	42
LITERATÚRA A POUŽITÉ PRAMENE:	47

Úvod

Problematike vzdelávania sa v kontexte s jeho narastajúcim významom pre ekonomickú prosperitu spoločnosti venuje stále väčšia pozornosť. Narastajúci význam znalostí v ekonomických procesoch sa premieta do požiadavky vyzbrojiť ľudí poznatkami, ktoré vyžadujú nové podmienky. Prítom sa, v porovnaní s minulosťou, stále naliehavejšie vynára problém harmonizácie vzdelávania s týmito novými požiadavkami a výzvami.

Proces zaradovania sa mladých ľudí do pracovného procesu a problémy s tým spojené, sú okrem iného, aj odrazom toho, ako boli školou pripravení na ich vstup na trh práce. Na druhej strane, vynára sa problém, či spoločnosť vytvára dostatok pracovných príležitostí aj pre ľudí, ktorým bolo poskytnuté kvalitné vzdelanie.

Štúdia analyzuje pozíciu mladej vysokoškolsky kvalifikovanej pracovnej sily na trhu práce a nezamestnanosť absolventov vysokých škôl, pričom kontinuálne nadväzuje na štúdiu „Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl“ z roku 2004.

V prvej časti sa štúdia zameriava na vzdelanostnú štruktúru dospelaj populácie, a to najmä v spojitosti so zastúpením vysokoškolského vzdelania. Ďalej sa sleduje zamestnanosť a nezamestnanosť vysokoškolsky vzdelanej pracovnej sily s osobitným dôrazom na mladú pracovnú silu. Analýza je doplnená o komparáciu situácie u nás s vybranými štátmi EÚ.

Druhá časť sa venuje problematike nezamestnanosti absolventov vysokých škôl, a to v kontexte celkovej nezamestnanosti a nezamestnanosti absolventov všetkých vzdelanostných stupňov. V osobitných častiach rozoberá problematiku nezamestnanosti absolventov vysokých škôl podľa študijných odborov a taktiež podľa škôl, na ktorých ukončili štúdium. Zahnutý je aj regionálny kontext nezamestnanosti absolventov vysokých škôl.

Analýza vychádza zo štatistických údajov, pričom sme sledovali stav a vývoj v roku 2004 v porovnaní s rokom 2003, a taktiež aktuálne údaje z roku 2005.

Pri spracovaní boli použité:

- údaje z výberového zisťovania pracovných síl, ktoré spracováva Štatistický úrad SR
- údaje z databázy evidencie uchádzačov o zamestnanie, ktorú spracováva Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (mesačné a štvrt'ročné štatistiky o situácii na trhu práce a štatistiky o absolventoch škôl)
- údaje zo školskej štatistiky, spracováanej Ústavom informácií a prognóz školstva
- údaje z EUROSTAT-u
- údaje z OECD

Pri používaní údajov z výberového zisťovania pracovných síl a z databázy Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny sa mohlo stať, že niektoré ukazovatele spracované k rovnakému alebo blízkeému časovému obdobiu, budú mať odlišné hodnoty (v štúdiu ide najmä o ukazovatele miery nezamestnanosti). Je to preto, lebo obe databázy sú spracovávané odlišnou metodikou.

Údaje z výberového zisťovania pracovných síl sú získavané na základe reprezentatívneho prieskumu domácností. Získané údaje sa prepočítavajú na celú populáciu. Tento spôsob je štandardne používanou metódou odporúčanou medzinárodnými inštitúciami pod patronátom Medzinárodnej organizácie práce (ILO). Výhodou takto získaných údajov je, že sú medzinárodne porovnateľné.

Evidencia nezamestnaných, ktorú spracováva Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, je zdrojom údajov o časti populácie, ktorá sa ocitla v stave nezamestnaných. Na úradoch práce sa evidujú najmä tí nezamestnaní, ktorí majú nárok na dávky v nezamestnanosti, na odvody platené štátom a záujem o pomoc pri sprostredkovaní práce miestnymi úradmi práce. Časť nezamestnaných zostáva touto evidenciou nepokrytá. Výhodou tejto databázy je, že poskytuje presný počet evidovaných nezamestnaných. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny poskytuje údaje z tejto databázy v mesačnej a štvrťročnej periodicite a okrem toho spracováva osobitnú štatistiku o mladistvých a absolventoch, a to k 31. máju a k 30. septembru príslušného roku.¹

---

¹ Podrobnejšie in: Dve štatistiky nezamestnanosti – dva príbehy ?; Bulletin Inštitútu sociálnej politiky č. 2/05

1 Postavenie pracovnej sily vo vzťahu k vzdelaniu na trhu práce

Prudký rozvoj intelektuálnych technológií (tzv. „high-tech“) významne zasiahol do pracovných činností. Práca dnes vyžaduje od človeka viac ako doteraz: viac znalostí, ale tiež ochotu prijímať nové odborné a špecializované poznatky, väčšiu pružnosť a adaptabilitu vo vzťahu k stále sa meniacim podmienkam a aj viac osobnej zaangažovanosti, vyššiu intenzitu práce, schopnosť niesť vyššiu mieru rizika a pod.

Vzdelaní ľudia, ktorí sa lepšie prispôbujú súčasným rýchlym zmenám v technológiách a rýchlejšie sa dokážu zorientovať v informáciách, sa stávajú hybnou silou ekonomického a tiež spoločenského a kultúrneho rozvoja krajiny.

Úspešne napredujúce ekonomiky sú dnes jednoznačne spájané s rastom ľudského kapitálu. Proces vzdelávania a investície doň vložené sú preto dôležitými pákami, ktoré môžu významne ovplyvniť rozvoj krajiny a tým aj jej pozíciu vo vzťahu k iným štátom.

Takýto vývoj sa bude postupne stále razantnejšie presadzovať aj u nás.

1.1 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Podľa údajov Štatistického úradu má na Slovensku 54,2 % osôb nanajvyš učňovské a stredné vzdelanie bez maturity (vrátane osôb iba so základným vzdelaním a bez vzdelania). Viac ako tretina (36,0 %) má stredné vzdelanie s maturitou a vyššie odborné vzdelanie a *približne desatina (9,9 %) vzdelanie vysokoškolské*.

Ženy v porovnaní s mužskou populáciou majú vyšší podiel osôb so stredným vzdelaním s maturitou (38,6 %, čo je o 5,6 percentuálneho bodu viac ako je percentuálny podiel mužov), a o 2,1 percentuálny bod nižší podiel osôb s vysokoškolským vzdelaním (tabuľka č.1).

Tab. č. 1: Obyvateľstvo vo veku 15 a viac rokov podľa vzdelania a rodu – Slovenská republika
(2. štvrťrok 2005)

Vzdelanie	Spolu		Muži		Ženy	
	počet (v tis.)	%	počet (v tis.)	%	počet (v tis.)	%
Základné	1135,5	25,6	434,8	20,4	700,7	30,4
Učňovské	1159,6	26,1	701,9	33,0	457,8	19,8
Stredné (bez maturity)	92,8	2,1	46,1	2,2	46,7	2,0
Učňovské s maturitou	163,2	3,7	98,8	4,6	64,4	2,8
Úplné stredné všeobecné	251,8	5,7	91,2	4,3	160,7	7,0
Úplné stredné odborné	1148,0	25,9	503,5	23,7	644,5	27,9
Vyššie odborné	30,2	0,7	8,9	0,4	21,3	0,9
Vysokoškolské (vr. vedec.kval.)	437,8	9,9	233,2	11,0	204,6	8,9
bez škol.vzdelania	16,8	0,4	9,2	0,4	7,6	0,3
Spolu	4435,6	100,0	2127,5	100,0	2308,1	100,0

Zdroj : Výsledky výberového zisťovania pracovných síl, 2/2005; Štatistický úrad SR, Bratislava;
vlastné prepočty

O narastajúcej akceptácii hodnoty vzdelania u mladej generácie svedčí fakt, že vo vekovej skupine 25-29-ročných podiel osôb s vyššími vzdelanostnými stupňami narastá (tabuľka č. 2).²

Tab. č. 2: Obyvateľstvo vo veku 25 – 29 rokov podľa vzdelania - Slovenská republika
(2. štvrťrok 2005)

Vzdelanie	25-29r. spolu		Muži		Ženy	
	počet (tis.)	%	počet (tis.)	%	počet (tis.)	%
Základné	34,3	7,3	16,2	6,8	18,1	7,9
Učňovské	118,1	25,3	69,4	29,1	48,7	21,2
Stredné (bez maturity)	13,7	2,9	7,9	3,3	5,8	2,5
Učňovské s maturitou	34,7	7,4	19,1	8,0	15,5	6,8
Úplné stredné všeobecné	31,2	6,7	13,1	5,5	18,1	7,9
Úplné stredné odborné	150,4	32,2	70,9	29,8	79,5	34,7
Vyššie odborné	(3,9)	(0,8)	(1,6)	(0,7)	(2,4)	(1,0)
Vysokoškolské (vr. vedec.kval.)	77,9	16,7	38,2	16,0	39,7	17,3
bez škol.vzdelania	(03,1)	(0,7)	(1,6)	(0,7)	(1,5)	(0,7)
Spolu	467,3	100,0	238,1	100,0	229,2	100,0

( ) - údaj s nižšou spoľahlivosťou (jeho relatívna štandardná chyba je väčšia ako 20 %)

Zdroj : Výsledky výberového zisťovania pracovných síl, 2/2005; Štatistický úrad SR, Bratislava;
vlastné prepočty

V uvedenej skupine má stredoškolské vzdelanie zavŕšené maturitou už takmer polovica osôb (47,1 %) a 16,7 % má vzdelanie vysokoškolské. Zároveň sa ukazuje, že u žien sa trend zvyšovania úrovne dosiahnutého vzdelania presadzuje rýchlejšie ako u mužov. Kým z mužov tejto vekovej skupiny má stredné vzdelanie s maturitou 44 %, u žien je to zhruba polovica (50,4 %). Vysokoškolské vzdelanie má z mužov 16 %, kým u žien to je 17,3 %.

V porovnaní s inými krajinami Európy v počte osôb s terciárnym vzdelaním v populácii nie je situácia na Slovensku priaznivá.³

² Pre analýzu sme zvolili ako východiskovú vekovú skupinu 25-29-ročných, pretože ide o skupinu, v ktorej je už zväčša u všetkých osôb zavŕšená etapa prvotného vzdelávania vrátane vysokoškolského.

³ Pri porovnávaní použijeme údaje platné pre rok 2002 publikované v materiále OECD Education at a Glance, OECD Indicators 2004. Do zostáv sme zaradili len európske štáty, pričom sme osobitne vyčlenili skupinu 4 krajín, vrátane Slovenska, v ktorých prebiehajú v dôsledku zmeny režimov rozsiahle transformačné zmeny. V rozložení údajov podľa veku sme sa museli prispôsobiť k členeniu, ktoré bolo použité v publikácii a v niektorých prípadoch rešpektovať širší vekový interval 25-34 rokov. Pre jednotlivé vzdelanostné stupne používame terminológiu podľa medzinárodnej klasifikácie stupňov vzdelania ISCED. Je potrebné v tejto súvislosti upozorniť na určité problémy, ktoré môžu pri porovnávaní vzniknúť a ktoré vyplývajú z rozmanitosti vzdelávacích systémov a ich špecifických charakteristík v jednotlivých krajinách. V terminológii ISCED sa používa pojem terciárne vzdelávanie, v ktorom sa v rámci jeho 1. stupňa rozlišujú dva typy: typ 5A koncipovaný ako teoretický program umožňujúci vstup do vedeckej prípravy a výkon vysokonáročných povolání, a typ 5B, zameraný viac prakticky. V praxi býva najmä typ 5B v rôznych krajinách rôzne interpretovaný, čo do určitej miery sponybnuje relevantnosť získaných údajov. Napriek tomu môže porovnávací analýza priniesť dôležité poznatky pre posúdenie pozície nášho vzdelávacieho systému a v rámci neho aj vysokoškolského vzdelávania v širšom európskom priestore.

Tab. č. 3: **Dosiahnuté vzdelanie u dospeljej populácie (25-64 r.) – vybrané európske štáty – rok 2002**
Rozdelenie 25-64-ročnej populácie podľa dosiahnutej úrovne vzdelania (v %)

Štát	Pred-šk.prípr. a zákl.vzdel.	Nižšie stredné vzdel.	Vyššie stredné vzdelanie		Postsekundárne, (non-terciárne) vzdel.	Terciárne vzdelanie			SPOLU (všetky úrovne vzdelania)
			(ISCED 3B+3C)	(ISCED 3A)		Typ B	Typ A a vedec. príprava	Spolu	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
Luxembursko	23	15	26	14	3	7	12	19	100
Belgicko	19	21	8	24	1	15	13	28	100
Dánsko	<i>n</i>	20	46	5	1	8	20	28	100
Holandsko	12	22	24	13	5	3	22	25	100
Nórsko	<i>n</i>	13	40	12	3	3	28	31	100
Švédsko	8	10	<i>x(4)</i>	49	<i>x(6)</i>	15	18	33	100
Fínsko	<i>x(2)</i>	25	<i>a</i>	42	<i>n</i>	17	16	33	100
Island	2	32	7	23	10	6	20	26	100
Spojené kráľovstvo	<i>n</i>	16	41	15	<i>n</i>	8	19	27	100
Írsko	21	18	<i>a</i>	23	12	10	16	26	100
Francúzsko	17	18	30	10	<i>n</i>	12	12	24	100
Španielsko	32	26	6	11	<i>n</i>	7	17	24	100
Portugalsko	67	13	<i>x(4)</i>	11	<i>x(4)</i>	2	7	9	100
Taliansko	20	33	8	26	2	<i>x(7)</i>	10	10	100
Grécko	37	10	4	25	5	6	13	19	100
Švajčiarsko	3	12	46	6	7	9	16	25	100
Rakúsko	<i>x(2)</i>	22	49	7	7	7	7	14	100
Nemecko	2	15	52	3	5	10	13	23	100
Transformujúce sa štáty - výber									
Česká republika	<i>n</i>	12	43	33	<i>x(4)</i>	<i>x(7)</i>	12	12	100
Maďarsko	3	26	29	27	2	<i>n</i>	14	14	100
Poľsko	<i>x(2)</i>	18	35	31	4	<i>x(7)</i>	12	12	100
Slovenská republika	1	13	40	35	<i>x(4)</i>	1	10	11	100

a – dáta nie sú použiteľné; neplatí kategória

x – dáta zahrnuté do iného stĺpca v tabuľke (napr. *x(2)* znamená, že údaj je zahrnutý v stĺpci 2)

Zdroj: *Education at a Glance. OECD Indicators 2004. OECD 2004, s.46*

Ako ukazuje tabuľka č. 3, vo vzdelanostnej štruktúre dospeljej populácie s ukončeným vzdelávacím procesom u nás výrazne prevláda počet osôb s vyšším stredným vzdelaním (stredné bez maturity a učňovské a stredné s maturitou) – tvoria v nej až 75 %. V iných európskych štátoch je percentuálny podiel osôb s týmto vzdelaním nižší, ale na druhej strane, v porovnaní so Slovenskom majú vyššie podiely osôb s terciárnym vzdelaním. Týka sa to nielen vzdelania typu 5B (u ktorého môžu vzniknúť určité pochybnosti, pokiaľ ide o uvedené početnosti za jednotlivé štáty), ale aj terciárneho vzdelania typu 5A. Podielom 11 % osôb s terciárnym vzdelaním sa SR spolu s Talianskom (10 %) a Portugalskom (9 %) nachádza na posledných miestach v poradí.

Ani porovnanie percentuálnych podielov osôb, ktoré dosiahli terciárne vzdelanie z celej populácie podľa vekových skupín nevyznieva pre Slovensko priaznivejšie, a to dokonca ani v porovnaní s inými transformujúcimi sa štátmi. Z vekovej skupiny 25-34-ročných ukončilo v SR v roku 2002 terciárny stupeň vzdelávania spolu 12 %. Rovnaké percento uvádza Česká republika, ale napríklad Poľsko udáva 16 % a Maďarsko 15 % (typ 5A a 5B spolu). V ostatných európskych štátoch zahrnutých do porovnania sú percentuálne podiely mladých

ľudí vo veku od 25 do 34 rokov, ktorí dosiahli vzdelanie typu 5A alebo 5B ešte vyššie - napríklad v Dánsku a na Islande je to 29 %, v Holandsku a vo Švajčiarsku 27 %, v Írsku až 37 %, v Nórsku a vo Švédsku 39 % a vo Fínsku až 40 %. Aj keď vezmeme do úvahy iba percento populácie, ktoré dosiahlo vzdelanie v rámci typu 5A (u nás magisterské štúdium), zostáva Slovensko stále na jednom z posledných miest medzi štátmi s najnižšou hodnotou tohoto ukazovateľa.

Tab. č. 4: **Populácia, ktorá dosiahla terciárne vzdelanie – vybrané európske štáty – rok 2002**

Percento populácie, ktoré dosiahlo terciárne vzdelanie, typ B alebo typ A a vedecký stupeň podľa vekových skupín

Štát	Terciárne vzdelanie – typ B					Terciárne vzdelanie – typ A				
	25-64	25-34	35-44	45-54	55-64	25-64	25-34	35-44	45-54	55-64
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
Luxembursko	7	9	8	6	5	12	14	12	10	10
Belgicko	15	20	16	13	10	13	18	13	11	8
Dánsko	5	6	6	5	4	23	23	24	25	18
Holandsko	3	2	3	2	2	22	25	23	21	17
Nórsko	3	2	3	2	2	28	37	29	26	20
Švédsko	15	17	18	14	10	18	22	16	17	16
Fínsko	17	19	21	16	12	16	21	17	14	11
Island	6	6	7	7	4	20	23	22	19	12
Spoj. kráľovstvo	8	8	9	8	7	19	23	18	18	13
Írsko	10	14	10	7	5	16	23	15	12	9
Francúzsko	12	17	12	9	6	12	19	11	10	9
Španielsko	7	12	7	4	2	17	25	18	13	8
Portugalsko	2	3	2	2	2	7	12	7	5	3
Taliansko	x(6)	x(7)	x(8)	x(9)	x(10)	10	12	11	10	7
Grécko	6	7	8	4	3	13	17	14	12	7
Švajčiarsko	9	10	10	9	7	16	17	17	16	14
Rakúsko	7	7	8	8	6	7	7	8	7	5
Nemecko	10	8	11	11	10	13	13	15	14	11
Transformujúce sa štáty - výber										
Česká republika	x(6)	x(7)	x(8)	x(9)	x(10)	12	12	14	11	11
Maďarsko	x(6)	x(7)	x(8)	x(9)	x(10)	14	15	14	14	13
Poľsko	x(6)	x(7)	x(8)	x(9)	x(10)	12	16	11	11	11
Slovenská republ.	1	1	1	1	1	10	11	10	11	8

x – dáta zahrnuté do iného stĺpca v tab. (napr. x(2) znamená, že údaj je zahrnutý v stĺpci 2)

Zdroj: *Education at a Glance. OECD Indicators 2004. OECD 2004, s.71*

Z najnovších aktuálnych údajov za rok 2005 (2. štvrťrok) vyplýva, že percento osôb s vysokoškolským vzdelaním u nás v tejto vekovej skupine rastie (podľa prepočtu z údajov z výberového zisťovania pracovných síl to je 15,2 %)⁴, stále je to však v porovnaní s vyspelými európskymi krajinami málo.

⁴ Výsledky výberového zisťovania pracovných síl 2/2005; Štatistický úrad SR, Bratislava, str.15.

1.2 Vzdelanie a trh práce

Už dnes sa ukazuje, že vzdelanie má výrazný vplyv na zamestnanosť a nezamestnanosť na našom trhu práce - so stúpajúcou vzdelanosťou sa zlepšujú šance zamestnať sa. Na trhu práce sa rozširuje a v budúcnosti bude stále viac rozširovať priestor pre vysoko-kvalifikovaných ľudí.

Slovensko, aj napriek priaznivému ekonomickému vývoju v poslednom období, stále zápasí s vysokou mierou nezamestnanosti, v porovnaní s ostatnými európskymi štátmi jednou z najvyšších. Podľa údajov z EUROSTAT-u z novembra 2005 dosiahla miera nezamestnanosti na Slovensku hodnotu 16,0 % a v poradí zostavenom z európskych štátov (štáty EÚ a Eurozóny) sme sa ňou zaradili na predposlednú pozíciu (tabuľka č. 5).

Tab. č. 5 : Nezamestnanosť v štátoch EÚ a Eurozóny – november 2005 (v %) – poradie

Por.	Štát	Miera nezamestnanosti %	Por.	Štát	Miera nezamestnanosti %
1.	Írsko	4,3	13.	Malta	7,7
2.	Dánsko	4,5	14.	Česká republika	7,9
3.	Holandsko	4,7	15.	Fínsko	8,3
4.	Zjednotené kráľovstvo	4,8 ¹⁾	16.	Belgicko	8,4
5.	Rakúsko	5,2	17.	Španielsko	8,5
6.	Luxembursko	5,6	18.	Litva	8,6
7.	Slovinsko	5,9	19.	Francúzsko	9,2
8.	Cyprus	6,3	20.	Nemecko ³⁾	9,3
9.	Estónsko	6,6	21.	Grécko	10,1 ²⁾
10.	Lotyšsko	7,0	22.	Slovensko	16,0
11.	Taliansko	7,5 ²⁾	23.	Poľsko	17,4
12.	Portugalsko	7,5			

1) údaj za mesiac september 2005

2) údaj za 3.Q. 2005

3) odhad

Miera nezamestnanosti – podiel nezamestnaných z ekonomicky aktívnych osôb v percentách

Zdroj: EUROSTAT, Euro-indicators; <http://europa.eu.int/comm/eurostat>

Vysoká nezamestnanosť má osobitne nepriaznivý dopad na zaraďovanie sa mladých ľudí do pracovného procesu.

Z hľadiska rizika nezamestnanosti predstavujú mladí ľudia osobitnú skupinu. Sú síce vyzbrojení najnovšími poznatkami, ale na druhej strane postrádajú v porovnaní so staršími a skúsenejšími pracovníkmi praktické skúsenosti a často aj pracovné návyky. V podmienkach previsu ponuky pracovnej sily zamestnávateľa preto často preferujú skúsenejších uchádzačov. Negatívnym faktorom môže byť aj nedostatočná väzba medzi školským systémom a trhom práce. Dôsledkom je, že absolventi končia štúdiom v takých odboroch, s ktorými majú nižšie šance s uplatnením na trhu práce.⁵

⁵ Národná správa o politike mládeže v Slovenskej republike pre Radu Európy; MŠ SR, máj 2005, str.73 a nasl.

Z tabuľky č. 6 je zrejmé, že miera nezamestnanosti mladých ľudí je u nás skutočne vysoká; u najmladšej časti ekonomicky aktívnej populácie, u vekovej skupiny 15-19-ročných, dosahuje kritickú hodnotu 60,5 %, takmer štvrtina nezamestnaných je vo vekovej skupine 20-24-ročných (24,2 %) a 17,2 % v skupine 25-29-ročných.

Tab. č. 6 : **Miera nezamestnanosti podľa veku - Slovenská republika**
(2. štvrťrok 2005)

Veková skupina	Miera nezamestnanosti %
15-19-roční	60,5
20-24-roční	24,2
25-29-roční	17,2
30-34-roční	15,7
35-39-roční	15,0
40-44-roční	13,4
45-49-roční	13,9
50-54-roční	13,1
55-59-roční	13,7
60-64-roční	(11,3)
65 a viacroční	(10,5)
Spolu	16,2

( ) - údaj s nižšou spoľahlivosťou (jeho relatívna štandardná chyba je väčšia ako 20 %)

Miera nezamestnanosti – podiel nezamestnaných z ekonomicky aktívnych osôb v percentách

Zdroj : Výsledky výberového zisťovania pracovných síl, 2/2005; Štatistický úrad SR, Bratislava;

V rámci slovenskej reality sa riziko nezamestnanosti u mladých ľudí špecifickým spôsobom kombinuje s faktorom vzdelania.

V štruktúre zamestnanosti na slovenskom trhu práce sú s prevahou oproti iným vzdelanostným skupinám zastúpení pracujúci s úplným stredným odborným a s vyšším odborným vzdelaním (789,2 tis., t. j. 35,9 % pracujúcich). Druhú veľkú skupinu tvoria vyučení (bez maturity) a pracujúci so stredným vzdelaním bez maturity (749,3, t.j. 34,1 %). **Pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním bolo spolu 340,5 tis. (vrátane bakalárskeho stupňa a vedeckej prípravy), čo za obdobie 2. štvrťroku 2005 predstavovalo 15,5 %. Základné vzdelanie malo iba 104,0 tis. pracovníkov, t. j. necelých 5 % (tab.).** Miera zamestnanosti v rámci jednotlivých vzdelanostných skupín, ktorá vyjadruje percentuálny podiel počtu pracujúcich s danou vzdelanostnou úrovňou z obyvateľstva v rovnakej vzdelanostnej skupine, smerom k vyšším vzdelanostným stupňom pomernej jednoznačne stúpa. **Najvyššiu mieru zamestnanosti možno pozorovať u vysokoškolsky vzdelaných osôb (77,8 %).**

V skupine mladých ľudí vo veku 25-29 rokov sú v porovnaní s celkovým počtom pracujúcich percentuálne podiely osôb s vyšším vzdelanostným stupňom vyššie. Podiel osôb so završeným stredným stupňom vzdelania ukončeným maturitou predstavuje u nich takmer polovicu (155,1 tis., t.j. 49,5 %), podiel osôb s vysokoškolským vzdelaním zhruba pätinu (65,0, t.j. 20,8 %). Dokumentuje to fakt, že **v mladšej generácii začlenenej do pracovného procesu dochádza v rámci ich vzdelanostnej štruktúry k posunom, ktoré vedú k posilneniu pozície vysokokvalifikovaných pracovníkov.**

Tab. č. 7 : Pracujúci podľa vzdelania a veku - Slovenská republika
(2. štvrťrok 2005)

Vzdelanie	Spolu (15-r.a starší)		25-29-roční	
	počet (v tis.)	%	počet (v tis.)	%
Základné	104,0	4,7	(4,3)	1,4
Učňovské	692,8	31,5	78,6	25,2
Stredné (bez maturity)	56,5	2,6	8,8	2,8
Učňovské s maturitou	115,1	5,2	24,0	7,7
Úplné stredné všeobecné	98,8	4,5	17,4	5,6
Úplné stredné odborné	769,0	35,0	110,7	35,5
Vyššie odborné	20,2	0,9	(3,0)	1,0
Vysokoškolské (vr. vedec.kval.)	340,5	15,5	65,0	20,8
Spolu	2196,8	100,0	311,8	100,0

( ) - údaj s nižšou spoľahlivosťou (jeho relatívna štandardná chyba je väčšia ako 20 %)

Zdroj : Výsledky výberového zisťovania pracovných síl, 2/2005; Štatistický úrad SR, Bratislava;
vlastné prepočty

Zo vzdelanostnej štruktúry nezamestnaných je, naopak zrejmé, že najmenej atraktívni sú pre zamestnávateľov uchádzači so stredným vzdelaním bez maturity a uchádzači bez kvalifikácie. Nezamestnaných so základným vzdelaním a vzdelaním stredným bez maturity bolo v 2. štvrťroku 2005 až 284,1 tis., čo predstavovalo 66,8 % z celkového počtu 425,3 tis. nezamestnaných. Na druhej strane *nezamestnaní s vysokoškolským vzdelaním tvorili len štvorcetný podiel (17,7 tis., t.j. 4,2 % z celkového počtu).*

Tab. č. 8 : Nezamestnaní podľa vzdelania a veku - Slovenská republika
(2. štvrťrok 2005)

Vzdelanie	Spolu (15-r.a starší)		25-29-roční	
	počet (v tis.)	%	počet (v tis.)	%
Základné	116,1	27,3	19,0	29,4
Učňovské	159,8	37,6	18,6	28,8
Stredné (bez maturity)	8,2	1,9	2,1	3,3
Učňovské s maturitou	21,6	5,1	5,1	7,9
Úplné stredné všeobecné	15,5	3,6	2,3	3,6
Úplné stredné odborné	84,6	19,9	13,0	20,1
Vyššie odborné	(1,7)	(0,4)	-	-
Vysokoškolské (vr. vedec.kval.)	17,7	4,2	(4,5)	(7,0)
Spolu	425,3	100,0	64,6	100,0

„ - „ - jav sa v zisťovaní nevyskytoval

( ) - údaj s nižšou spoľahlivosťou (jeho relatívna štandardná chyba je väčšia ako 20 %)

Zdroj : Výsledky výberového zisťovania pracovných síl, 2/2005; Štatistický úrad SR, Bratislava;
vlastné prepočty

V rámci vekovej skupiny 25-29-ročných možno v porovnaní s celou skupinou nezamestnaných pozorovať nižší percentuálny podiel osôb s učňovským vzdelaním a vzdelaním stredným bez maturity – bolo ich spolu 20,7 tis. z celkového počtu 64,6 tis. nezamestnaných v tejto vekovej kategórii, t.j. 32,1 %, čo je menej o 7,4 percentuálnych bodov ako v celej skupine

nezamestnaných. Na druhej strane *sa zvýšili percentuálne podiely mladých ľudí s vyššími vzdelanostnými stupňami. Nezamestnaní s vysokoškolským vzdelaním tvoria v tejto vekovej skupine 7 % (o takmer 3 percentuálne body viac ako v celej skupine nezamestnaných).*

Nezamestnanosť mladých ľudí nie je špecifickým problémom Slovenska; vyskytuje sa vo viacerých aj ekonomicky rozvinutých štátoch. Tabuľka č. 9 obsahuje údaje o nezamestnanosti podľa jednotlivých vekových skupín a dosiahnutej úrovne vzdelania vo vybraných štátoch Európy.⁶ Údaje sú za rok 2002.

Vo vekovej skupine 25-29-ročných bolo najvyššie percento nezamestnaných v Poľsku (18,7 %) a v Grécku (13,2 %). V SR to bolo 10 % z tejto vekovej skupiny a rovnako tak aj v Španielsku, v Taliansku ich bolo 10,4 %. Takmer 10 % nezamestnaných malo v tejto skupine aj Francúzsko (9,4 %). V ostatných sledovaných štátoch sa hodnota ukazovateľa pohybovala po úrovňou 8 %, pričom najmenej nezamestnaných z tejto vekovej skupiny mali v Holandsku (2,5 %), ďalej v Luxembursku (3,4 %), v Dánsku (3,1 %) a v Nórsku (3,1 %)

Rozdiely v miere nezamestnanosti mladých ľudí podľa dosiahnutej vzdelanostnej úrovne sú indikátorom, ktorý signalizuje, aké možnosti bude mať mladý jedinec pri vstupe na trh práce v tej-ktorej krajine. Pomerne jasne sa ukazuje, že vo väčšine štátov je absencia vyššieho stredného vzdelania (u nás stredné odborné vzdelanie a učňovské bez maturity a stredné s maturitou) pre mladého človeka vážnym hendikepom, ktorý komplikuje jeho pozíciu na trhu práce. Na druhej strane, terciárne vzdelanie ponúka viac možností tým, ktorí sa chcú zamestnať.

Vo väčšine krajín sa uplatňuje model, v ktorom percento nezamestnaných smerom k nižším vzdelanostným úrovňam stúpa, pričom najmä nezamestnanosť mladých ľudí so vzdelaním na nižšej úrovni ako je vyššie sekundárne a postsekundárne vzdelanie je v pomere k ostatným vzdelanostným skupinám vysoká (zväčša o 10 aj viac percentuálnych bodov). Rozdiely medzi druhou (vyššie sekundárne a postsekundárne vzdelanie) a treťou (terciárne vzdelanie) skupinou boli v niektorých prípadoch minimálne (napr. Nórsko, Zjednotené kráľovstvo, Írsko, Španielsko), inde, ako napr. v Belgicku, Švédsku, ale aj v Českej republike a v Nemecku prekročili hranicu 3 až 4 percentuálnych bodov.

Okrem tohto modelu sa v niektorých štátoch vyskytla vyššia nezamestnanosť mladých ľudí s terciárnym vzdelaním ako to bolo u skupiny s vyšším sekundárnym a postsekundárnym vzdelaním, rozdiely však boli zväčša veľmi malé (okolo 1 percentuálneho bodu, resp. menej; napr. Luxembursko, Dánsko, Holandsko, Fínsko, Portugalsko, Švajčiarsko).

Ako osobitnú možno posudzovať situáciu v Taliansku a Grécku. Pre obe krajiny je charakteristická pomerne vysoká nezamestnanosť, ktorá v kombinácii so vzdelanostným faktorom špecificky zasahuje aj do nezamestnanosti mladých ľudí. V oboch krajinách je percento nezamestnaných s terciárnym vzdelaním veľmi vysoké (v Taliansku 13,6 %, v Grécku 13,8 %) a v porovnaní s 1. vzdelanostnou skupinou, zahrnujúcou mladých ľudí s nízkym vzdelanostným potenciálom, dokonca vyššie.

Aj v 4 vybraných štátoch s transformujúcou sa ekonomikou sa situácia vyvíja v súlade s prevažujúcim modelom, v ktorom nezamestnanosť so zvyšujúcou sa úrovňou vzdelania klesá. Kým však v prípade vyššieho sekundárneho, postsekundárneho a terciárneho vzdelania je

⁶ Percento nezamestnaných je vypočítané ako podiel z celkového počtu obyvateľstva danej vekovej skupiny.

úroveň nezamestnanosti zhruba porovnateľná s ostatnými európskymi štátmi, u skupiny s najnižšou vzdelanostnou úrovňou je nezamestnanosť vyššia.

Tab. č. 9 : **Percento populácie vo veku 25-29 rokov, ktorá nie je vo vzdelávacom procese a sú nezamestnaní z celej populácie podľa vzdelanostnej úrovne a vekových skupín – vybrané európske štáty (rok 2002)**

Štát	25-29-roční - vzdelanie			SPOLU (všetky vzdelanostné úrovne)
	menej ako vyššie sekundárne (stredné)	Vyššie sekundárne (vyššie stredné) a post-sekund. (nie terciárne)	Terciárne	
Luxembursko	7,0	1,2	2,0	3,4
Belgicko	15,1	8,2	4,5	7,9
Dánsko	7,6	2,0	2,9	3,1
Holandsko	4,0	1,8	2,6	2,5
Nórsko	4,2	3,6	2,2	3,1
Švédsko	10,0	4,9	1,5	4,1
Fínsko	10,0	5,7	6,0	6,3
Zjednotené kráľovstvo	9,4	4,0	2,6	4,0
Írsko	8,8	3,6	2,4	4,1
Španielsko	11,9	9,6	8,5	10,0
Portugalsko	4,6	3,3	3,9	4,2
Francúzsko	17,5	8,5	6,4	9,4
Taliansko	11,8	8,8	13,6	10,4
Grécko	11,0	13,8	13,8	13,2
Švajčiarsko	11,6	3,5	4,6	4,7
Rakúsko	6,5	4,5	1,5	4,2
Nemecko	13,7	6,6	2,2	6,5
Transformujúce sa štáty - výber				
Maďarsko	10,0	4,4	2,2	5,1
Poľsko	31,1	21,0	8,2	18,7
Česká republika	18,1	6,0	2,6	6,3
Slovenská republika	11,9	9,6	8,5	10,0

Zdroj: *Education at a Glance. OECD Indicators 2004. OECD 2004, s.336-337*

Osobitne je potrebné posudzovať situáciu v Poľsku, ktoré má z vybraných krajín najvyššiu mieru nezamestnanosti.

Aj v SR sú mladí ľudia s terciárnym vzdelaním najmenej rizikovou skupinou z hľadiska nezamestnanosti. V porovnaní s ostatnými európskymi štátmi však bola nezamestnanosť tejto skupiny v danom období u nás v porovnaní s ostatnými európskymi štátmi jednou z najvyšších; rovnako vysokú hodnotu uvádza Španielsko (8,5 %), vyššiu uviedli Taliani (13,6 %) a Gréci (13,8 %), v ostatných štátoch je nižšia (v Poľsku 8,2 %, vo Francúzsku 6,4 %, vo Fínsku 6,0 %, inde pod 5 %).

V nasledujúcom období sa situácia pre vysokoškolsky vzdelaných mladých ľudí vyvíjala priaznivejšie. V roku 2004 predstavovalo percento tejto vzdelanostnej skupiny vo veku 25-29 rokov z celej populácie 7,0 % (prepočet zo štvrtročných hodnôt z výberového zisťovania pracovných síl)⁷.

---

⁷ Výsledky výberového zisťovania pracovných síl, 1 až 4/2004; Štatistický úrad SR

2 Absolventi vysokých škôl na trhu práce

Trh práce Slovenskej republiky stále čelí vysokej nezamestnanosti, dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnanosti mladých ľudí. Hodnoty týchto ukazovateľov, ako už bolo čiastočne ukázané, prekračujú priemer Európskej únie.

Problematika nezamestnanosti sa dramaticky dotýka najmä postavenia absolventov škôl na trhu práce. Previs ponuky pracovnej sily znižuje šance mladých ľudí bezprostredne po ukončení vzdelávania zamestnať sa.

Vláda Slovenskej republiky sa problematikou nezamestnanosti sústavne zaoberá a hľadá vhodné riešenia.

Vývoj na trhu práce pozitívne ovplyvnila sociálna reforma, v rámci ktorej bolo prijatých viacero opatrení smerujúcich k stimulácii tvorby pracovných miest, zefektívneniu služieb zamestnanosti a k väčšej motivácii ľudí k ekonomickej aktivite a k podpore ich snáh zlepšiť svoju zamestnateľnosť. Ovplyvnilo to aj zamestnanosť mladých ľudí.⁸

2.1 Metodické poznámky:

Zdroje údajov

Jediným dostupným zdrojom štatistických údajov o absolventskej zamestnanosti, resp. nezamestnanosti sú údaje z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré mapujú problematiku tzv. **evidovanej nezamestnanosti**. Tá zachycuje počet tých, ktorí sa po strate zamestnania prihlásia a zaevidujú na príslušnom úrade práce. Problémom štatistiky ÚPSVR je, že mimo nej zostáva takmer 20 % nezamestnaných, ktorí si zamestnanie hľadajú bez pomoci úradov práce. Tento fakt je potrebné mať pri analýze štatistických údajov z ÚPSVR na zreteli.⁹

Údaje, ktoré táto štatistika sleduje, zahŕňujú aj počet absolventov škôl v členení podľa jednotlivých vzdelanostných stupňov. Údaje v tomto základnom členení a podľa krajov a okresov sú poskytované mesačne, podrobná štatistika, zachycujúca aj dobu trvania nezamestnanosti a taktiež členenie podľa študijných odborov a v prípade vysokých škôl aj podľa inštitúcií poskytujúcich tento stupeň vzdelania, je spracovávaná dvakrát do roka, a to k 31. máju a k 30. septembru príslušného roka.

Popri údajoch z ÚPSVR sú v analýze použité aj údaje zo štatistiky školstva, ktorú spracováva Ústav informácií a prognóz školstva.

Metodika spracovania

Údaje o zamestnanosti a nezamestnanosti vysokoškolsky vzdelanej pracovnej sily, resp. o nezamestnanosti absolventov VŠ možno považovať za indikátor úspešnosti absolventov škôl na trhu práce. Tieto údaje nevyčerpávajú celý obsah daného javu, ale len určité jeho stránky; indikujú tento jav len do určitej miery.

⁸ Stratégia podpory zamestnanosti na základe reformy sociálneho systému a trhu práce. Materiál MPSVaR, 2004; www.employment.gov.sk (Legislatíva a strategické dokumenty)

⁹ Vychádzajúc z údajov z Výberového zisťovania pracovných síl pre 4. štvrťrok 2004 bolo v danom období nezamestnaných spolu 455,1 tis. osôb. Z nich bolo 382,3 tisíc evidovaných na úradoch práce ako uchádzači o zamestnanie, čo predstavuje 84,0 %. Výsledky výberového zisťovania pracovných síl 4/2004, ŠÚ SR 2005.

Analýza sa zameriava:

- na popis javu ku koncu roka 2004 a aktuálneho stavu daného javu vo väzbe na disponibilné údaje; pri analýze dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnanosti absolventov vysokých škôl podľa škôl, na ktorých ukončili štúdium, podľa študijných odborov a podľa regionálnych aspektov sme použili štatistiku o absolventoch škôl k 30. 9. 2004, k 31.5. 2005 a k 30.9. 2005;
- na komparáciu situácie v ukončenom roku 2004 s rokom 2005 a neukončeného časového úseku za rok 2005 s rovnakým časovým úsekom roku 2004; pri analýze sme použili metódu bazických indexov a rozdielov

Použité analytické ukazovatele:

Miera evidovanej nezamestnanosti – podiel počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v %; (Disponibilný uchádzač o zamestnanie – uchádzač, ktorý bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môže nastúpiť do pracovného pomeru)¹⁰

Absolventská miera nezamestnanosti¹¹ – podiel počtu uchádzačov o zamestnanie - absolventov škôl k danému termínu z celkového počtu absolventov škôl, ktorí ukončili štúdium 2 roky dozadu (%).

(Uchádzač o zamestnanie - absolvent školy - nezamestnaný občan mladší ako 25 rokov veku, ktorý skončil sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a nezískal prvé pravidelne platené zamestnanie.)¹²

V štúdiu vychádzame pri výpočte tohto ukazovateľa z údajov o nezamestnanosti za rok 2004 a z počtu absolventov vysokoškolského štúdia, ktorí ukončili bakalárske a magisterské, inžinierske alebo doktorské štúdium v dennej forme k 31. 12. v rokoch 2003 a 2004 spolu.¹³ Ide o hrubý ukazovateľ, ktorý je konštruovaný tak, že neberie do úvahy posuny v počte absolventov, ktorí ukončili štúdium v čase od októbra do decembra daného kalendárneho roku.¹⁴

---

¹⁰ Základné ukazovatele o trhu práce v SR; ÚPSVaR; www.upsvar.sk;

¹¹ Konštrukcia ukazovateľa podľa:

J. Herich: Uplatnenie absolventov stredných škôl v praxi. Sezóna 2004/05. ÚIPŠ, Bratislava 2005;

<http://uips.sk/rs/index.htm/>. Autor definuje absolventskú mieru nezamestnanosti ako podiel nezamestnaných evidovaných absolventov k počtu žiakov končiacich školu za obdobie dvoch rokov, pričom v prípade druhu školy, stupňa vzdelania, odboru vzdelania sa menovateľ prispôsobuje počtu relevantnej skupiny absolventov.

¹² tamtiež

¹³ V zmysle definície uchádzača o zamestnanie evidovaného na úradoch práce ako absolvento školy (§ 8, ods. a) zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v aktuálnom znení).

¹⁴ Údaje o nezamestnaných absolventoch vysokých škôl v potrebnom členení spracováva ÚPSVR každoročne k 31.5. a k 30.9. Údaje k 31.12. v štruktúre podľa študijných odborov k dispozícii nie sú. Keďže však predpokladáme, že celkový počet absolventov vysokých škôl sa v decembri oproti septembru toho istého roka mení už len nepatrne (väčšina študujúcich ukončí štúdium v mesiacoch jún až september), nemalo by to výraznejšie skresľovať hodnotu tohto ukazovateľa.

2.2 Analýza

2.2.1 Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl v kontexte celkovej absolventskej nezamestnanosti

Ku koncu roka 2004 evidovali úrady práce 383 155 uchádzačov o prácu. Oproti roku 2003 ich počet poklesol o 69 069, t.j. o 25,3 %. Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v decembri 2004 hodnotu 13,1 %, čo je oproti roku 2003 pokles o 2,5 percentuálneho bodu. Priemerná mesačná hodnota miery evidovanej nezamestnanosti predstavovala v roku 2004 14,3 %, zatiaľ čo v roku 2003 to bolo 15,2 %.

Ani v roku 2005 sa tento trend nezastavil. Posledný údaj z novembra 2005 hovorí o 322 608 evidovaných nezamestnaných, čo je o 48 959 menej ako v novembri 2004 (t.j. menej o 13,2 %). Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v novembri 2005 hodnotu 10,9 % (tabuľka č. 10; graf č. 1).

Celkový pokles nezamestnanosti je, ako už bolo uvedené v minuloročnej štúdií¹⁵, do značnej miery reakciou na reformné kroky v oblasti sociálnej sféry, vrátane príslušných legislatívnych úprav.

Klesajúci trend v celkovej nezamestnanosti sa premietol, aj keď nie tak razantne aj do vývoja absolventskej nezamestnanosti.

K 31.12.2004 poklesol počet evidovaných nezamestnaných absolventov všetkých vzdelanostných skupín. K danému termínu ich bolo v evidencii úradov práce spolu 24 533, pričom ***oproti roku 2003 ich počet poklesol o 3 056 (t.j. o 11,1 %)***. Ich podiel z celkového počtu evidovaných uchádzačov však nepatrne vzrástol (zo 6,1 % v roku 2003 na 6,4 % v roku 2004). ***Najnovší údaj z novembra 2005 hovorí, že v evidencii úradov práce je 21 968 nezamestnaných absolventov škôl. Je to takmer o 3 000 menej ako v tom istom mesiaci predchádzajúceho roka*** (tabuľka č.11).

---

¹⁵ E. Srnánková: Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl. Záverečná správa. UIPŠ, Bratislava 2004, str. 5-6.

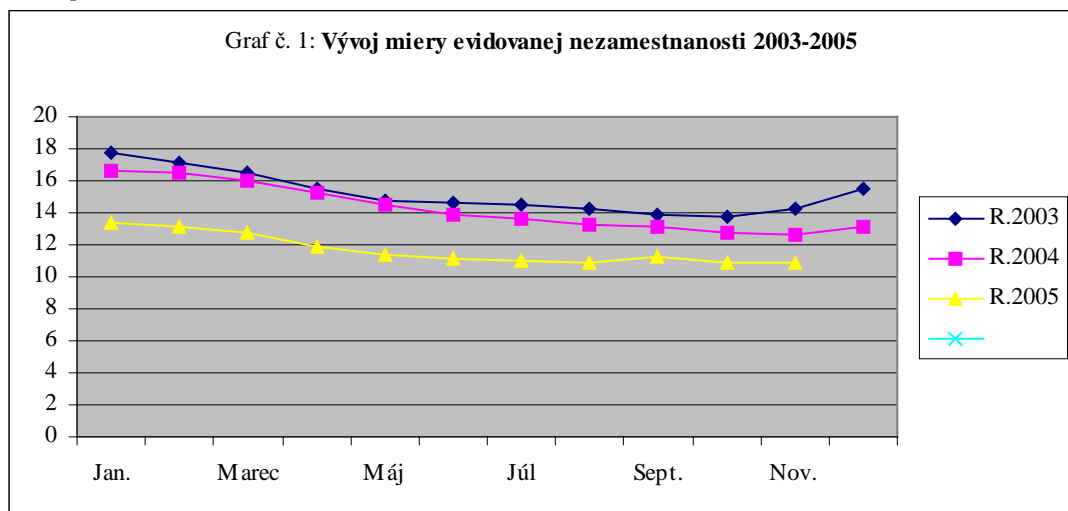
Tab. č. 10: Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2003 až 2005

Rok	Ukazovateľ	Jan.	Febr.	Marec	Apríl	Máj	Jún	Júl	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Mesačný Priemer za rok
2 003	Počet UoZ	509193	495435	478724	450 685	433 109	427 640	422 765	415 555	407 637	407 074	420230	452224	443356
	Miera ev. nezam.	17,71	17,07	16,48	15,44	14,81	14,60	14,49	14,31	13,87	13,75	14,19	15,56	15,2
2 004	Počet UoZ	469238	466385	452997	431741	410774	399451	392089	381383	379811	370753	371 567	383 155	409112
	Miera ev. nezam.	16,60	16,51	16,01	15,25	14,47	13,91	13,65	13,24	13,14	12,72	12,58	13,07	14,3
2 005	Počet UoZ	388 876	379 403	368 590	344 179	330 751	325 445	322 432	318 657	327 798	322 235	322 608	–	–
	Miera ev. nezam.	13,39	13,08	12,71	11,87	11,33	11,09	11,03	10,88	11,20	10,93	10,86	–	–

Poznámky:

UoZ - uchádzač o zamestnanie; občan hľadajúci zamestnanie, zaradený do evidencie nezamestnaných na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny po podaní písomnej žiadosti o sprostredkovanie zamestnania

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce; mesačné štatistiky, ÚPSVR; www.upsvar.sk

Tab. č.: 11: Evidovaní nezamestnaní absolventi škôl vo vzťahu k celkovej nezamestnanosti

Rok	Ukazovateľ	k 30.9.	k 31.12
2003	Počet UoZ (evidovaných nezamestnaných)	407 637	452
	z toho absolventi škôl	32 277	27 589
	Podiel absolventov škôl z počtu UoZ (%)	7,9	6,1
2004	Počet UoZ (evidovaných nezamestnaných)	379 811	383 155
	z toho absolventi škôl	28 990	24 533
	Podiel absolventov škôl z počtu UoZ (%)	7,6	6,4
2005	Počet UoZ (evidovaných nezamestnaných)	327 798	–
	z toho absolventi škôl	26 324	–
	Podiel absolventov škôl z počtu UoZ (%)	8,0	–

2004	Počet absolventov škôl - index (rovnaké obd. predch. r. = 100 %)	89,8	88,9
2005	Počet absolventov škôl - index (rovnaké obd. predch. r. = 100 %)	90,8	–

UoZ – uchádzač o zamestnanie

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR; mesačné štatistiky; ÚPSVR; www.upsvar.sk; vlastné prepočty

Absolventi vysokých škôl spolu s absolventmi gymnázií predstavujú v rámci skupiny nezamestnaných absolventov početne najmenšie skupiny. **Nezamestnaných absolventov vysokoškolského štúdia bolo k 31.12. 2004 2 588, čo predstavovalo 10,6 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných absolventov škôl**. U ostatných skupín (okrem spomenutých absolventov gymnázií) bol ich počet dva- až trikrát vyšší (tabuľka č. 12; graf č. 2). V novembri 2005 evidovali úrady práce 1 566 nezamestnaných absolventov vysokých škôl, t.j. 7,1 % - ný podiel z celkovej absolventskej nezamestnanosti.

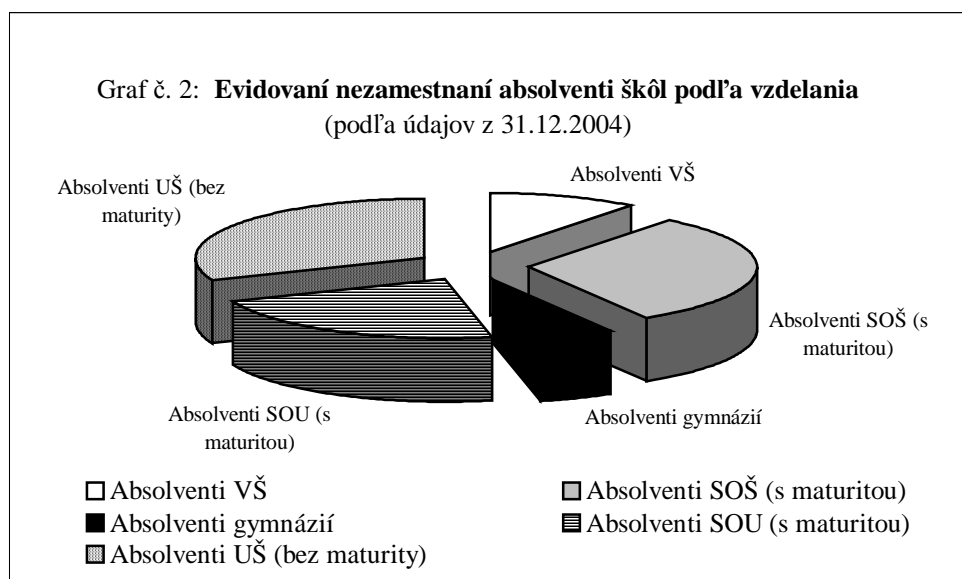
V porovnaní s absolventmi nižších vzdelanostných stupňov ich charakterizuje aj **výrazne nižšia absolventská miera nezamestnanosti**.

Z celkového počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium v roku 2003 a 2004 bolo na úradoch práce k 31.12. 2004 zaevidovaných 13,8 %, avšak **v prípade absolventov vysokých škôl dosiahol tento ukazovateľ hodnotu len 6,9 %** (nižšie percento bolo len u absolventov gymnázií). Najväčší podiel evidovaných nezamestnaných bol opäť (ako predchádzajúci rok) zo skupiny absolventov SOU s maturitou (32,0 %) a učňovských škôl, resp. odborného vzdelania bez maturity (18,6 %; tabuľka č. 13).

Tab. č. 12: Evidovaní nezamestnaní absolventi škôl podľa dosiahnutého stupňa vzdelania

Ukazovateľ	k 31.12.2003		k 31.12.2004	
	Počet	%	Počet	%
Absolventi VŠ	4 038	14,6	2 588	10,5
Absolventi SOŠ (s maturitou)	7 302	26,5	7 545	30,8
Absolventi gymnázií	966	3,5	1 334	5,4
Absolventi SOU (s maturitou)	7 135	25,9	5 466	22,3
Absolventi UŠ (bez maturity)	8 148	29,5	7 600	31,0
SPOLU	27 589	100,0	24 533	100,0

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR; mesačné štatistiky; ÚPSVR; www.upsvar.sk; vlastné prepočty

Tab. č. 13: Absolventi škôl a nezamestnaní absolventi

Dosiahnutý stupeň vzdelania	Absolventi, kt. ukončili št. v r.2002+2003*	Nezamestn. absolventi (k 31.12.2003)	AMN 2003 %	Absolventi, kt. ukončili št. v r.2003+2004*	Nezamestn. absolventi (k 31.12.2004)	AMN 2004 %
<i>a</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
VŠ (vrát. bakalár. štúdia)	34 904	4 038	11,6	37 685	2 588	6,9
SOŠ (vrát. pomat. a vyššieho)	49 118	7 302	14,9	53 708	7 545	14,0
Gymnázium	22 758	966	4,2	27 923	1 334	4,8
SOU (s maturitou)	21 167	7 135	33,7	17 101	5 466	32,0
UŠ (bez maturity)	31 120	8 148	26,2	40 820	7 600	18,6
SPOLU	159 067	27 589	17,3	177 237	24 533	13,8

* Absolventi stredných škôl sú započítané za príslušné školské roky, absolventi VŠ za príslušné kalendárne roky. Zahrnutí sú absolventi denných foriem štúdia

AMN (stĺ. 3 a stĺ. 6) – podiel nezamestnaných absolventov (stĺ. 2, resp. stĺ. 5) z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium (stĺ. 1, resp. stĺ. 4)

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR; mesačné štatistiky; ÚPSVR; www.upsvar.sk; Štatistická ročenka školstva SSR 2002 až 2004; Separát „Súhrnné tabuľky“; ÚIPS, Bratislava vlastné prepočty

Oproti roku 2003 percentuálny podiel absolventov vysokých škôl z celkového počtu absolventov klesol o 4 percentuálne body (u ostatných vzdelanostných skupín, okrem absolventov učňovských škôl bez maturity, nárast; tab. č. 13). Pokiaľ ide o absolventskú mieru nezamestnanosti, tá zaznamenala oproti roku 2003 u všetkých vzdelanostných skupín okrem absolventov gymnázií pokles, ten sa však u absolventov SOŠ a SOU s maturitou pohyboval v rozpätí približne od 1 do 2 percentuálnych bodov, zatiaľ čo **u absolventov vysokých škôl klesla absolventská miera nezamestnanosti takmer o 5 percentuálnych bodov**. Pomerne veľký pokles (takmer o 8 percentuálnych bodov) bolo možné ku koncu roka 2004 pozorovať aj u absolventov učňovských škôl bez maturity.

Priaznivú situáciu v prípade absolventov vysokých škôl dokrešľuje aj fakt, že väčšina z nich zotrúva v evidencii len krátko. Podľa údajov zo septembra 2005 až 93,9 % z celkového počtu zaevidovaných absolventov vysokých škôl bolo nezamestnaných najviac 6 mesiacov, resp. menej. **Dlhšie ako pol roka bolo nezamestnaných len 6,1 %, viac ako rok 4,3 % z celkového počtu evidovaných absolventov vysokých škôl** (z absolventov učňovských škôl je nezamestnaných dlhšie ako rok 16,7 %, z absolventov SOU 9,6 %, z absolventov gymnázií 12,2 % a z absolventov SOŠ 13,5 %. Sú to všetko hodnoty zhruba od 10 a viac percent; tabuľka č. 14.).

Z analýzy údajov o dlhodobej nezamestnanosti (trvajúcej dlhšie ako rok) vyplýva, že najviac nezamestnaných tejto kategórie je z radov absolventov učňovských škôl (stredné vzdelanie bez maturity) – 1 135, čo predstavovalo 34,8 % zo všetkých dlhodobo nezamestnaných absolventov, a spomedzi absolventov SOŠ (so stredným odborným vzdelaním s maturitou) – 1 196 (36,7 %). Menej, t.j. 641 (19,7 %) bolo absolventov SOU s maturitou a len 177 (5,4 %) absolventov gymnázií. **Absolventi vysokých škôl boli medzi dlhodobo nezamestnanými zaštipení len 3,4 %-ami.**

Tab. č. 14: Evidovaní nezamestnaní absolventi škôl podľa stupňa vzdelania a dĺžky trvania nezamestnanosti

k 30.9. 2005

Ev. nezamestnaní absolventi		ktorí ukončili:				
		UŠ	SOU	Gymn.	SOŠ	VŠ
Spolu	počet	6 778	6 664	1 452	8 827	2 603
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho nezamestnaní:						
do 3 mesiacov (vrátane)	počet	4 882	5 441	1 117	6 713	1 216
	%	72,0	81,6	76,9	76,1	46,7
nad 3 až 6 mesiacov	počet	382	311	54	429	1 229
	%	5,6	4,7	3,7	4,9	47,2
nad 6-12 mesiacov	počet	379	271	104	489	46
	%	5,6	4,1	7,2	5,5	1,8
dlhšie ako 12 mesiacov	počet	1 135	641	177	1 196	112
	%	16,7	9,6	12,2	13,5	4,3

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých v SR, september 2005; ÚPSVR; www.upsvar.sk; štatistické údaje - absolventi vlastné prepočty

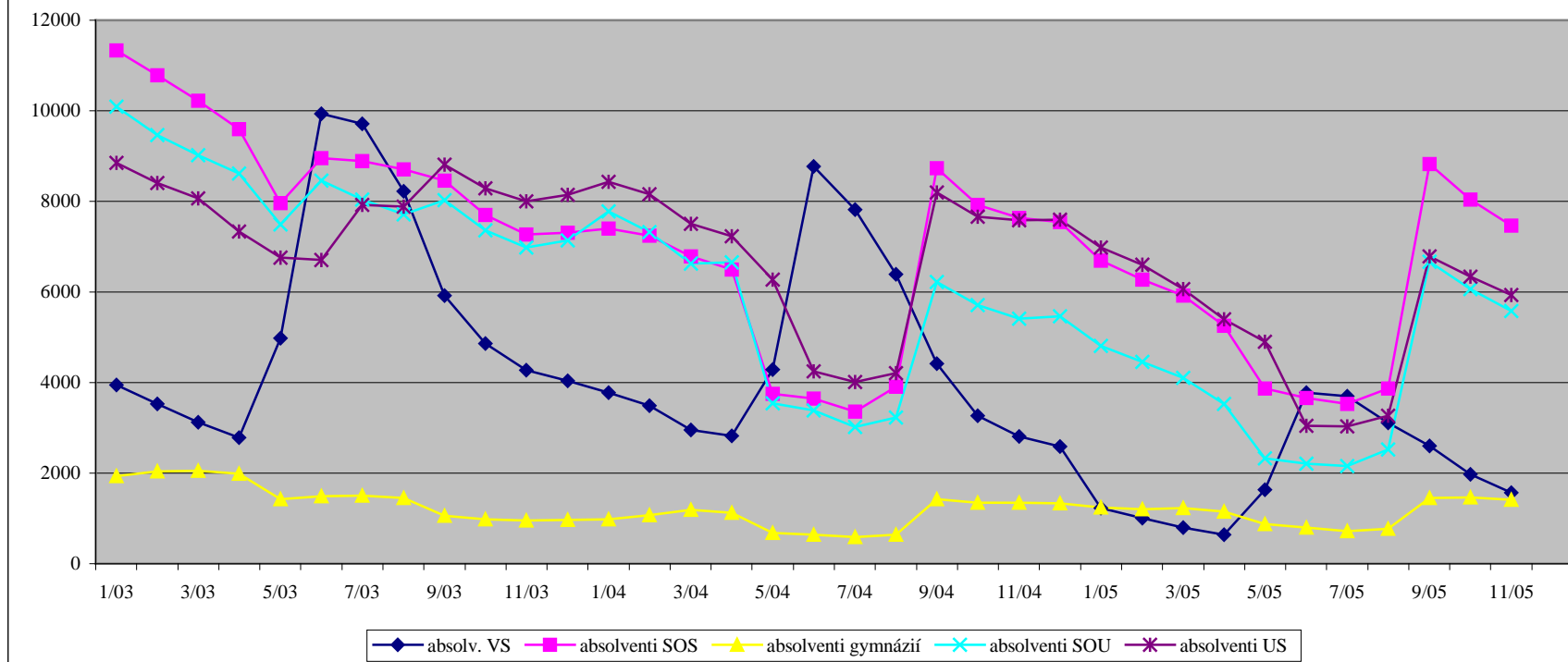
Absorpčný efekt, t. j. priebeh začleňovania sa absolventov škôl do pracovného procesu, možno pomerne dobre sledovať cez vývoj počtu evidencií nezamestnaných absolventov v rámci určitého vymedzeného časového úseku.

Ako ukazujú mesačné údaje v rámci jedného roka (tabuľka č. 15 a graf č. 3), nezamestnanosť absolventov vykazuje každoročne výrazný cyklický charakter, podmienený termínom ukončenia školského/akademického roku, resp. termínmi záverečných skúšok. V tomto období opúšťajú mladí ľudia hromadne brány škôl a začínajú si hľadať svoje prvé zamestnanie. To sa odráža aj na celkovom priebehu absolventskej nezamestnanosti, ktorá má typický priebeh s každoročným výrazným nárastom počtu evidovaných nezamestnaných v mesiaci september, nadväzným klesaním ich počtu v nasledujúcom období až po apríl, resp. máj nasledujúceho roku, stabilizáciou situácie v mesiacoch jún až august a opätovným výrazným zvýšením počtu evidencií v septembri. Pre rok 2004 je však navyše v súlade s trendom vo vývoji celkovej nezamestnanosti charakteristický pomerne výrazný pokles absolventskej nezamestnanosti v porovnaní s rokom 2003. Pokles pokračuje aj v tomto roku.

Pri porovnaní vývoja absolventskej nezamestnanosti podľa jednotlivých vzdelanostných stupňov sú evidentné rozdiely, a to, ako to vyplýva z nasledujúceho grafu, pokiaľ ide o celkový priebeh nezamestnanosti v rámci určitého časového rozhrania, resp. o charakter cyklu, v ktorom tento vývoj prebieha, ako aj pri porovnávaní vývoja nezamestnanosti v jednotlivých ročných obdobiach za sebou.

Tab. č. 15: Vývoj počtu evidovaných nezamestnaných absolventov škôl v rokoch 2003 až 2005												
Ukazovateľ	Jan.	Febr.	Marec	Apríl	Máj	Jún	Júl	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Rok 2003												
Absolventi VŠ	3 946	3 535	3 125	2 780	4 984	9 940	9 717	8 216	5 921	4 860	4 269	4 038
Absolventi SOŠ (s maturitou)	11 333	10 784	10 222	9 599	7 966	8 948	8 885	8 702	8 458	7 705	7 265	7 302
Absolventi gymnázií	1 933	2 045	2 058	1 990	1 431	1 484	1 499	1 456	1 059	976	948	966
Absolventi SOU (s maturitou)	10 085	9 459	9 022	8 612	7 495	8 452	8 041	7 708	8 025	7 365	6 976	7 135
Absolventi UŠ (bez maturity)	8 847	8 411	8 064	7 336	6 760	6 704	7 927	7 877	8 814	8 292	7 997	8 148
SPOLU	36 144	34 234	32 491	30 317	28 636	35 528	36 069	33 959	32 277	29 198	27 455	27 589
Rok 2004												
Absolventi VŠ	3 781	3 486	2 960	2 824	4 289	8 773	7 811	6 389	4 418	3 269	2 816	2 588
Absolventi SOŠ (s maturitou)	7 396	7 237	6 781	6 497	3 751	3 647	3 366	3 914	8 728	7 927	7 632	7 545
Absolventi gymnázií	983	1 066	1 192	1 129	680	642	588	644	1 422	1 342	1 348	1 334
Absolventi SOU (s maturitou)	7 777	7 320	6 628	6 657	3 545	3 380	3 014	3 233	6 222	5 708	5 417	5 466
Absolventi UŠ (bez maturity)	8 433	8 160	7 500	7 232	6 273	4 246	4 010	4 209	8 200	7 662	7 587	7 600
SPOLU	28 370	27 269	25 061	24 339	18 538	20 688	18 789	18 389	28 990	25 908	24 800	24 533
Rok 2005												
Absolventi VŠ	1 235	1 004	798	638	1 628	3 784	3 700	3 114	2 603	1 974	1 566	–
Absolventi SOŠ (s maturitou)	6 698	6 277	5 917	5 260	3 864	3 659	3 530	3 866	8 827	8 045	7 467	–
Absolventi gymnázií	1 245	1 203	1 224	1 151	881	802	716	775	1 452	1 468	1 414	–
Absolventi SOU (s maturitou)	4 808	4 452	4 107	3 529	2 332	2 210	2 152	2 527	6 664	6 070	5 580	–
Absolventi UŠ (bez maturity)	6 975	6 606	6 061	5 401	4 901	3 047	3 030	3 264	6 778	6 340	5 941	–
SPOLU	20 961	19 542	18 107	15 979	13 606	13 502	13 128	13 546	26 324	23 897	21 968	–
<i>Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce; mesačné štatistiky, ÚPSVR; www.upsvar.sk</i>												

Graf č. 3: Vývoj počtu evidovaných nezamestnaných absolventov škôl
2003-2005

V roku 2004 počet absolventov vysokých škôl počnúc januárom a končiac mesiacom apríl pozvoľna klesal. V máji začal prudko rásť. Kým v apríli bolo v evidencii úradov práce 2 824 absolventov, v máji ich bolo už 4 289. Oproti predchádzajúcemu mesiacu je to nárast viac ako o polovicu (o 51,9 %). Nárast vrcholil v júni (8 773 evidovaných absolventov; vzostup oproti predchádzajúcemu mesiacu o 104,5 %), počet evidovaných zostal ešte pomerne vysoký aj v júli a v auguste, potom už začal výraznejšie klesať (v septembri oproti augustu zo 6 389 na 4 418, t.j. o 30,1 %). Pokles pokračoval aj v nasledujúcom roku (rok 2005), a to opäť až do apríla.

Obdobie od mája jedného roku po apríl v nasledujúcom roku ohraničuje v prípade nezamestnaných absolventov vysokých škôl cyklus, ktorý sa pravidelne opakuje (viď graf č. 3). Z rozdielu medzi najvyšším a najnižším počtom nezamestnaných v rámci tohoto cyklu možno vypočítať ukazovateľ *miery absorpcie*, ktorý môže poslúžiť ako jeden z indikátorov úspešnosti absolventov na trhu práce¹⁶. V rámci cyklu, ktorý sa začal v máji 2004 a skončil v apríli 2005, dosiahol počet evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl kulmináciu v júni 2004, a to 8 773 absolventov, najmenší počet evidovaných bol zaznamenaný v mesiaci apríl 2005 - 638 absolventov, čo je o 8 135 menej ako v júni 2004. *Miera absorpcie v percentuálnom vyjadrení predstavuje hodnotu 92,7 %*.

Rovnaký trend v prípade absolventov vysokých škôl možno sledovať aj pri sledovaní ich mesačných prítokov v evidencii úradov práce. Počet nových evidovaných začal v roku 2004 stúpať v mesiaci máj (prítok 2357; nárast oproti minulému mesiacu až o 1915), kulminoval v júni (prítok 5153), pomerne vysoký zostal ešte aj v júli (prítok 1064), ale v auguste prudko klesol na počet len 380 novozaevidovaných. V septembri možno pozorovať mierny nárast, ale v nasledujúcich mesiacoch už počet nových nezamestnaných opäť klesol (ku koncu roka už len 243 a v apríli 2005 len 49). Začiatok nového cyklu sa začal opäť v máji prudkým nárastom, ktorý sa v podstatne miernejšej intenzite prejavil ešte v septembri, ale potom už počet nových prírastkov do evidencie nezamestnaných z tejto skupiny absolventov začal opäť pomerne prudko klesať (tabuľka č. 16)

Pre stredné školy je na rozdiel od vysokých škôl charakteristický výrazný vzostup počtu evidovaných nezamestnaných absolventov v jednom mesiaci, a to v septembri. V nasledujúcich mesiacoch ich počet len veľmi pozvoľna klesá. Ich úspešnosť na trhu práce meraná indikátorom miery absorpcie je podstatne nižšia ako u absolventov vysokých škôl. V prípade SOŠ predstavuje hodnota miery absorpcie 59,6 %, u gymnázií 49,6 %, o niečo úspešnejší sú absolventi SOU s hodnotou 65,4 % a učňovských škôl (bez maturity) s hodnotou 63,0 %.¹⁷

V porovnaní so strednými školami je posun vzostupnej krivky smerom dozadu k mesiacu máj a jún zrejme spôsobený tým, že niektoré študijné programy končia na vysokých školách v zimnom semestri. Dochádza tak k postupnému započítavaniu absolventov, ktorí ukončili štúdium v tomto období a nezamestnali sa, k tým, ktorí končili štúdium v letnom semestri predchádzajúceho roka.

Rozdiely medzi strednými a vysokými školami sa prejavili aj pri medziročnom porovnaní mesačných údajov o počte nezamestnaných absolventov.

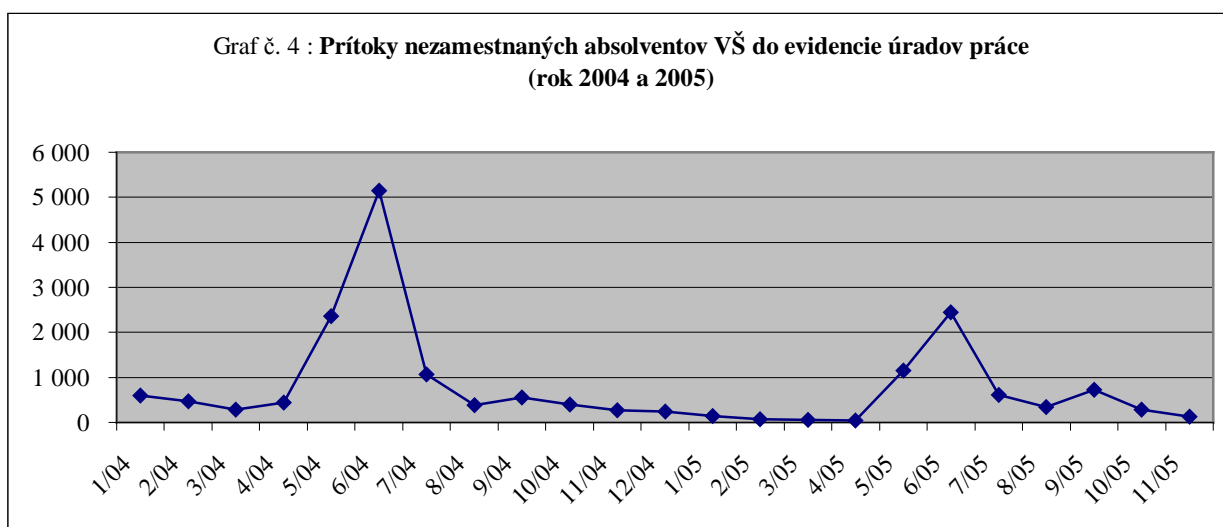
¹⁶ Vypočíta sa podľa vzorca: $1 - (\text{najvyšší počet nezamestnaných v rámci 1 cyklu} / \text{najnižší počet nezamestnaných v rámci 1 cyklu}) * 100$

¹⁷ Hodnoty vypočítané z údajov v tabuľke č. 15

Tab. č. 16: **Mesačné prítoky nových absolventov vysokých škôl do evidencie nezamestnaných**
(rok 2004 a 2005)

Mesačný prítok	v mesiaci:											
	Jan.	Febr.	Marec	Apríl	Máj	Jún	Júl	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
v roku:												
2004	595	471	283	442	2 357	5 153	1 064	380	549	394	265	243
2005	147	73	59	49	1 145	2 452	605	344	721	288	130	–

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR; mesačné štatistiky; ÚPSVR; www.upsvar.sk;

V prípade stredných odborných škôl a gymnázií pokračoval vývoj v roku 2004 pomerne výrazným znižovaním počtu nezamestnaných absolventov. V roku 2005 dochádza k postupnej stabilizácii situácie, resp. k miernemu zhoršeniu, keď sa ich počet v jednotlivých mesiacoch pohybuje na zhruba rovnakej, prípadne o niečo vyššej úrovni ako v roku 2004.

Priaznivejší vývoj možno pozorovať na stredných odborných učilištiach a najmä na učňovských školách, na ktorých aj v roku 2005 dochádza k znižovaniu hladiny v počte nezamestnaných v jednotlivých mesiacoch.

V prípade vysokých škôl je pokles počtu nezamestnaných pri medziročnom porovnaní mesačných údajov za roky 2003, 2004 a nezavršeného roka 2005 jednoznačný a najvýraznejší.

Tab. č. 17 : Medziročné porovnania počtu evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl (2003 - 2005)

Ev. nezamestnaní absolventi VŠ	Jan.	Febr.	Mar.	Apríl	Máj	Jún	Júl	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
v r.:												
2003 počet	3946	3535	3125	2780	4984	9940	9717	8216	5921	4860	4269	4038
2004 počet	3781	3486	2960	2824	4289	8773	7811	6389	4418	3269	2816	2588
index 04/03(%)	95,8	98,6	94,7	101,6	86,1	88,3	80,4	77,8	74,6	67,3	66,0	64,1
2005 počet	1235	1004	798	638	1628	3784	3700	3114	2603	1974	1566	–
index 05/04(%)	32,7	28,8	27,0	22,6	38,0	43,1	47,4	48,7	58,9	60,4	55,6	–

Index 04/03 – počet ev. nezamestnaných v prísl. mes. r. 2004/ počet ev. nezamestnaných v mes. r. 2004 v %

Index 05/04 – počet ev. nezamestnaných v v prísl. mes. r. 2005/ počet ev. nezamestnaných v mes. r. 2004 v %

Zdroj: Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR; mesačné štatistiky; ÚPSVR; www.upsvar.sk;

Výrazné rozdiely sa v roku 2004 v porovnaní s predchádzajúcim rokom prejavujú najmä počnúc mesiacom jún (pokles počtu nezamestnaných absolventov vysokých škôl na 8 773 z 9 940 v roku 2003, čo je menej o 1 167) a pokračujú mesiacmi júl a august s počtom evidovaných absolventov nižším o takmer 2000. Od septembra až do konca roka sú rozdiely o niečo nižšie (pokles o 1400 až 1600 absolventov). V percentuálnom vyjadrení sa tieto medzi-ročné diferencie v mesačných hodnotách smerom ku koncu roku pozvoľna zvyšujú. Májový rozdiel má hodnotu 13,9 % (v roku 2004 o 13,9 % evidovaných absolventov vysokých škôl menej ako v roku 2003), júnový 11,7 %, avšak júlový už 19,6 %, septembrový 25,4 % a koncoročný (december) až 35,9 %.

Ešte výraznejší pokles počtu možno sledovať v roku 2005 oproti roku 2004. V absolútnych hodnotách sa tieto rozdiely v mesiacoch január až máj pohybujú nad úrovňou 2 000, avšak v júni 2005 bol počet nezamestnaných nižší až o 4 989 ako v roku 2003 (pokles z 8 773 na 3 784), v júli o 4 111 (zo 7 811 na 3 700) a v auguste o 3 275, v ďalších mesiacoch sú už tieto rozdiely podstatne nižšie (v septembri menej o 1 815, v októbri o 1 295 a v novembri o 1 250). V percentuálnom vyjadrení sú rozdiely medzi mesačnými hodnotami ešte markantnejšie – **podľa nich je počet evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl v jednotlivých mesiacoch v roku 2005 o zhruba 40 až 80 % nižší ako v tých istých mesiacoch v roku 2004.** Percentuálne rozdiely sú vysoké najmä v prvom polroku (v marci 2005 napríklad menej až o 73,0 % ako v tom istom mesiaci v roku 2004, v apríli menej až o 77,4 %), potom sa rozdiely začínajú pomaly znižovať.

Z hľadiska rodových charakteristík majú medzi nezamestnanými absolventmi VŠ prevahu ženy. Z 2603 nezamestnaných absolventov ich bolo 1609, čo predstavuje **61,8 %**. Pri porovnaní oboch súborov podľa dĺžky trvania nezamestnanosti sa zároveň ukazuje, že **ženy zostávajú v evidencii o niečo dlhšie ako muži.** Kým nanajvýš 3 mesiace bolo z mužov nezamestnaných 49,3 %, zo žien to bolo 45,1 % (rozdiel 4 percentuálnych bodov). Naopak, dlhšie ako pol roka bolo nezamestnaných z mužov 4,6 %, zo žien to však bolo už 7,0 %.

Tab. č. 18: Evidovaní nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa rodu

k 30.9. 2005

Evidovaní nezamestnaní absolventi		SPOLU	Muži	Ženy
Spolu	počet	2 603	994	1 609
	%	100,0	100,0	100,0
z toho nezamestnaní:				
do 3 mesiacov (vrátane)	počet	1 216	490	726
	%	46,7	49,3	45,1
nad 3 až 6 mesiacov	počet	1 229	458	771
	%	47,2	46,0	47,9
nad 6-12 mesiacov	počet	46	13	33
	%	1,8	1,3	2,1
dlhšie ako 12 mesiacov	počet	112	33	79
	%	4,3	3,3	4,9

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých v SR, september 2005; ÚPSVR; www.upsvar.sk; vlastné prepočty

Rozdiely, ktoré poukazujú na menej priaznivo sa vyvíjajúcu situáciu u žien sú evidentné pri porovnaní údajov zo septembra 2005 s údajmi z toho istého mesiaca v roku 2004. V oboch súboroch síce absolútne početnosti evidovaných nezamestnaných výrazne poklesli (u mužov o 968 a u žien o 847), ale porovnanie indexov ukazuje, že zatiaľ čo u mužov išlo o pokles až o 49,3 %, u žien je to o niečo menej, a to o 34,5 %. Zmenil sa aj percentuálny podiel mužov a žien z celkového počtu evidovaných nezamestnaných absolventov VŠ. **Kým v septembri 2004 bol pomer mužov a žien v súbore 44,1 a 55,6 %, v roku 2005 to bolo 38,2 a 61,8 %.**

Tab. č. 19: Medziročné porovnanie počtu evidovaných nezamestnaných absolventov VŠ podľa rodu

Evidovaní nezamestnaní absolventi		SPOLU	Muži	Ženy
k 30. 9. 2004	počet	4 418	1 962	2 456
k 30. 9. 2005	počet	2 603	994	1 609
	index 05/04	58,9	50,7	65,5

Index 05/04 – počet ev. nezamestnaných v roku 2005/ počet ev. nezamestnaných v roku 2004 v %

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých v SR, september 2005; ÚPSVR; www.upsvar.sk; štatistiky o absolventoch; vlastné prepočty

2.2.2 Nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa študijných odborov

Znižujúci sa počet mladých ľudí – absolventov vysokých škôl, ktorí si nenašli zamestnanie a zaevidovali sa na úrade práce možno sledovať aj v rámci jednotlivých skupín študijných odborov.

S použitím ukazovateľa **absolventskej miery nezamestnanosti** možno sledovať stav a vývoj evidovanej nezamestnanosti vo vzťahu k počtu absolventov, ktorí v príslušnom období ukončili štúdium.

Ak sa pozrieme na situáciu z hľadiska **hlavných skupín odborov**, potom je zrejmé, že **najvyššiu mieru nezamestnanosti – až 25,3 % - majú absolventi poľnohospodársko-lesníckych a veterinárskych vied**. U ostatných skupín sú miery nezamestnanosti podstatne nižšie. Z absolventov prírodných vied zostalo nezamestnaných 11,7 %, z absolventov spoločenských vied, náuk a služieb 11,3 %, lekárskech a farmaceutických vied a náuk 10,9 %, technických vied a náuk 10,7 % a z absolventov vied a náuk o kultúre a umení 8,7 %.

Podrobnejšia analýza pomocou ukazovateľa absolventskej miery nezamestnanosti ukázala, že zo skupiny poľnohospodársko-lesníckych a veterinárskych vied a náuk **majú najväčšie problémy s uplatnením absolventi poľnohospodársko-lesníckych vied** (k 30. 9. 2004 bolo v evidencii úradov práce až 27,6 % z celkového počtu absolventov, ktorí počas dvoch rokov dozadu ukončili štúdium s týmto zameraním) a **absolventi veterinárskych vied** (22,3 %). Zo skupiny technických vied a náuk sú najproblémovnejší **absolventi hutníckych odborov** (25,9 %), **baníctva a baníckej geológie** (22,4 %), **odborov zameraných na spracovanie dreva** (20,7 %) a **absolventi špeciálnych technických odborov** (21,8 %). Zo skupiny prírodných vied bolo najviac evidovaných nezamestnaných medzi **absolventmi biologických vied** (16,1 %) a **absolventmi so zameraním na ochranu životného prostredia** (16,6 %), zo spoločensko-vedných odborov medzi absolventmi **Ekonomiky a organizácie, obchodu a služieb** (18,9 %), **pedagogických vied** (18,8 %), **filologických vied** (16,9 %) a **historických vied** (15,2 %). Pomerne vysokú mieru nezamestnanosti mali aj absolventi **vied o umení** (20,7 %).

Opačný pól predstavujú absolventi **s mierou nezamestnanosti pod hranicou 10 %**. Sú to najmä **absolventi geologických** (5,5 %) a **geografických vied** (6,9 %), a taktiež **absolventi chemických vied** (8,5 %), z technických odborov **absolventi elektrotechniky** (6,5 %), **informatiky a výpočtovej techniky** (0,5 %), **stavebníctva, geodézie a kartografie** (5,1 %), **potravínarstva** (5,6 %), **architektúry** (6,2 %) a **absolventi odborov zo skupiny ostatnej technickej chémie** (7,6 %), ďalej **absolventi farmácie** (2,4 %), **politických vied** (6,2 %), **absolventi publicistiky, knihovníctva a vedeckých informácií** (8,4 %) a **učiteľských odborov** (9,2 %) a taktiež absolventi odboru zo skupiny **Umenie, užité umenie a ručná umelecko-remeselná výroba** (5,6 %).¹⁸

¹⁸ Je potrebné uviesť, že vzhľadom na vysokú mieru absorpcie absolventskej pracovnej sily (za obdobie od júna 2004 do apríla 2005 až 92,7 %; bližšie viď str. 23) aj hodnoty absolventskej miery nezamestnanosti v čase od septembra až do apríla ešte viac poklesli. Tento vývoj však nie je možné zdokumentovať. ÚPSVR poskytuje podrobné štatistické údaje o nezamestnanosti absolventov škôl, vrátane absolventov vysokých škôl, až za mesiac máj. Vtedy je však už nemožné za vysoké školy absorpčný efekt vo vzťahu k uplatneniu sa absolventov jednotlivých skupín študijných odborov zhodnotiť, keďže štatistika o nezamestnaných absolventoch je v tomto období už poznačená prílivom počtu evidencií z radov neúspešných absolventov, ktorí ukončili štúdium v zimnom semestri (v máji 2005 predstavoval prítok počtu nových evidencií z radov vysokoškolákov až 1145, čo bolo z celkového počtu 1628 evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl až 70,3 %)

Tab. č. 20: Absolventi, ktorí ukončili štúdium a evidovaní nezamestnaní absolventi podľa študijných odborov

Skupina študijných odborov	Absolventi 2003+2004*	Ev. nezam. absolventi k 30.9.2004	AMN 2004 %
11 Fyzikálno-matematické vedy	628	64	10,2
12 Geologické vedy	253	14	5,53
13 Geografické vedy	218	15	6,88
14 Chemické vedy	424	36	8,49
15 Biologické vedy	679	109	16,1
16 Ochrana život.prostr.	429	71	16,6
1 PRÍRODNÉ VEDY SPOLU	2 631	309	11,7
21 Baníctvo a banícka geológia	518	116	22,4
22 Hutníctvo	139	36	25,9
23 Strojárstvo a ostatná kovovýroba	3 610	522	14,5
25 Informatika a výpočtová technika	389	2	0,51
26 Elektrotechnika	2 244	145	6,46
28 Ostatná technická chémia	552	42	7,61
29 Potravinárstvo	267	15	5,62
33 Spracovanie dreva a výroba hudobných nástrojov	111	23	20,7
35 Architektúra	514	32	6,23
36 Stavebníctvo, geodézia a kartografia	1 926	98	5,09
37 Doprava, pošty a telekomunikácie	1 470	194	13,2
39 Špeciálne technické odbory	321	70	21,8
2,3 TECHNICKÉ VEDY A NÁUKY SPOLU	12 061	1 295	10,7
41 Poľnohospodársko-lesnícke vedy	2 181	602	27,6
42 Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	174	1	0,57
43 Veterinárne vedy	202	45	22,3
4 POĽNOH.-LESN. A VETER.VEDY A N. SPOLU	2 557	648	25,3
51 Lekárske vedy	1 476	188	12,7
52 Farmaceutické vedy	328	8	2,44
53 Zdravotníctvo	0	1	-
5 LEKÁRSKE A FARMACEUT. VEDY A N. SPOLU	1 804	197	10,9
61 Filozofické vedy	528	63	11,9
62 Ekonomické vedy	5 603	596	10,6
63 Ekonomika a organizácia, obchod a služby	695	131	18,8
67 Politické vedy	580	36	6,21
68 Právne vedy	1 444	155	10,7
71 Historické vedy	191	29	15,2
72 Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	575	48	8,35
73 Filologické vedy	451	76	16,9
74 Vedy o telesnej kultúre	106	13	12,3
75 Pedagogické vedy	815	153	18,8
76 Učiteľstvo	5 128	473	9,22
77 Psychologické vedy	255	32	12,5
6,7 SPOLOČENSKÉ VEDY, N. A SLUŽBY SPOLU	16 371	1 805	11

Skupina študijných odborov	Absolventi 2003 + 2004*	Ev. nezam. absolventi k 30.9.2004	AMN 2004 %
81 Vedy o umení	300	62	20,7
82 Umenie, úž.um.a ruč.um.-remes.výr.	1 176	66	5,61
8 VEDY A NÁUKY O KULTÚRE A UMENÍ SPOLU	1 476	128	8,67
9 VOJENSKÉ A BEZPEČN.VEDY A NÁUKY SPOLU	169	35	20,7
Iný odbor	0	1	–
SPOLU	37 685***	4 418	11,7

* **Absolventi 2003+2004** - absolventi, ktorí ukončili štúdium; sú zahrnutí absolventi dennej formy štúdia, so slov. št. obč., ktorí ukončili štúdium počas dvoch kalendárnych rokov dozadu (stav k 31.12. prísluš. kalendár. rokov)

** **Evidovaní nezamestnaní absolventi** - absolventi, zaradení do evidencie nezamestnaných na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny (stav k 30.9. prísluš. kalend. roku)

*** **Absolventi, ktorí ukončili štúdium SPOLU** - sú zahrnutí aj absolventi, ktorí ukončili štúdium na VŠ mimo rezortu školstva (v r. 2003 - 322, v r. 2004 - 294)

AMN - absolventská miera nezamestnanosti - podiel počtu evid. nezamestnaných absolventov z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium počas dvoch kalendárnych rokov v %

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR 2003, 2004; ÚIPŠ, Bratislava
Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch
www.upsvar.sk; vlastné prepočty

Pri porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo u takmer všetkých skupín odborov k poklesu mier nezamestnanosti, pričom u niektorých išlo o pomerne výraznú zmenu. Tak je to napríklad u absolventov geologických a chemických vied, z technických odborov je evidentný pokles nezamestnanosti u absolventov baníctva a baníckej geológie, ale aj strojárstva, zo spoločensko-vedných odborov u absolventov politických a ekonomických vied a odborov zo skupiny Ekonomika a organizácia, obchod a služby. Najvýraznejší posun, pohybujúci sa na hranici 10 % a viac možno pozorovať u pedagogických vied a u hutníctva a odborov zameraných na spracovanie dreva a výrobu hudobných nástrojov.

K nárastu mier nezamestnanosti došlo oproti roku 2003 len u 5 skupín odborov, pričom rozsah tohto nárastu neprekročil ani u jedného z nich hranicu 0,3 percentuálnych bodov. Neopatrný, takmer zanedbateľný vzostup pod hranicou pol percentuálneho bodu možno pozorovať u architektov a u učiteľov a o niečo výraznejší, na úrovni takmer 2 percentuálnych bodov, u absolventov vied o umení a mladých lekárov. Najvýraznejší nárast sme zaznamenali u absolventov geografických vied, kde sa miera nezamestnanosti oproti roku 2004 zvýšila o takmer 3 percentuálne body, treba ale poznamenať, že títo absolventi patria aj tak stále medzi menej problémových z hľadiska ich uplatnenia sa na trhu práce.

Tab. č. 21 : Porovnanie absolventských mier nezamestnanosti absolventov vysokých škôl (r. 2003 a 2004)

Skupina študijných odborov	AMN 2003 %	AMN 2004 %	Rozdiel
11 Fyzikálno-matematické vedy	10,6	10,2	-0,4
12 Geologické vedy	12,8	5,5	-7,2
13 Geografické vedy	4,1	6,9	2,7
14 Chemické vedy	15,0	8,5	-6,5
15 Biologické vedy	20,2	16,1	-4,1
16 Ochrana život.prostr.	20,8	16,6	-4,2
1 PRÍRODNÉ VEDY SPOLU	14,9	11,7	-3,1
21 Baníctvo a banícka geológia	29,2	22,4	-6,8
22 Hutníctvo	37,2	25,9	-11,3
23 Strojárstvo a ostatná kovovýroba	21,2	14,5	-6,7
25 Informatika a výpočtová technika	-	0,5	-
26 Elektrotechnika	10,7	6,5	-4,2
28 Ostatná technická chémia	8,6	7,6	-1,0
29 Potravinárstvo	6,5	5,6	-0,8
33 Spracovanie dreva a výroba hudobných nástrojov	31,8	20,7	-11,1
35 Architektúra	6,0	6,2	0,2
36 Stavebníctvo, geodézia a kartografografia	9,0	5,1	-3,9
37 Doprava, pošty a telekomunikácie	18,1	13,2	-4,9
39 Špeciálne technické odbory	26,9	21,8	-5,1
2,3 TECHNICKÉ VEDY A NÁUKY SPOLU	15,7	10,7	-4,9
41 Poľnohospodársko-lesnícke vedy	31,0	27,6	-3,4
42 Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	0,7	0,6	-0,1
43 Veterinárne vedy	25,4	22,3	-3,1
4 POĽNOH.-LESN. A VETER.VEDY A N. SPOLU	28,6	25,3	-3,2
51 Lekárske vedy	10,8	12,7	1,9
52 Farmaceutické vedy	3,8	2,4	-1,3
53 Zdravotníctvo			
5 LEKÁRSKE A FARMACEUT. VEDY A N. SPOLU	9,4	10,9	1,5
61 Filozofické vedy	14,9	11,9	-3,0
62 Ekonomické vedy	16,4	10,6	-5,8
63 Ekonomika a organizácia, obchod a služby	24,6	18,8	-5,7
67 Politické vedy	12,8	6,2	-6,6
68 Právne vedy	13,8	10,7	-3,1
71 Historické vedy	19,0	15,2	-3,8
72 Publicistika, knižníctvo a vedecké informácie	11,0	8,3	-2,6
73 Filologické vedy	17,1	16,9	-0,3
74 Vedy o telesnej kultúre	14,0	12,3	-1,7
75 Pedagogické vedy	28,3	18,8	-9,5
76 Učiteľstvo	8,9	9,2	0,4
77 Psychologické vedy	13,4	12,5	-0,8
6,7 SPOLOČENSKÉ VEDY, N. A SLUŽBY SPOLU	14,2	11,0	-3,2

Skupina študijných odborov	AMN 2003 %	AMN 2004 %	Rozdiel
81 Vedy o umení	19,0	20,7	1,6
82 Umenie, úž.um.a ruč.um.-remes.výr.	7,6	5,6	-1,9
8 VEDY A NÁUKY O KULTÚRE A UMENÍ SPOLU	10,1	8,7	-1,5
9 VOJENSKÉ A BEZPEČN.VEDY A NÁUKY SPOLU	44,2	20,7	-23,5
SPOLU	15,2	11,7	-3,5

AMN - absolventská miera nezamestnanosti - podiel počtu evid. nezamestnaných absolventov z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium počas dvoch kalendárnych rokov v %.

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR 2003, 2004; ÚIPŠ, Bratislava
 Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch
www.upsvar.sk; vlastné prepočty

V roku 2005 klesol počet evidencií na úradoch práce v porovnaní s rokom 2004 až o 41,1 %. Pomerne výrazne a zároveň dosť paradoxne v porovnaní s minulým rokom sa to prejavilo u absolventov odborov zo skupiny lekárskeho a farmaceutického vied a náuk (pokles až o 60,4 %, pričom u lekárov o 61,7 % a mladých farmaceutov pokles o 62,5 %). Rápidný pokles evidovaných nezamestnaných sa týka aj absolventov odborov zo skupiny vied a náuk o kultúre a umení (o 63,3 %), ale aj mladých technikov (o 48,3 %, pričom treba spomenúť najmä 50,6 %-ný prepád počtu evidovaných nezamestnaných z radov absolventov strojárskych odborov a 55,2-ný prepád absolventov z odborov elektrotechnických). Z tabuľky č. 22 vyplýva, že popri už spomenutých odboroch viac ako o polovicu poklesli počty nezamestnaných absolventov aj zo skupiny odborov geologických vied, chemických vied, ostatnej technickej chémie, spracovania dreva, architektúry, veterinárskych vied a vied psychologických.

Tab. č. 22 : Porovnanie počtu evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl (r. 2004 a 2005)

Skupina študijných odborov	Ev. nez. absolventi VŠ k 30.9.2004	Ev. nez. absolventi VŠ k 30.9.2005	Index 05/04 %
11 Fyzikálno-matematické vedy	64	53	82,8
12 Geologické vedy	14	2	14,3
13 Geografické vedy	15	13	86,7
14 Chemické vedy	36	13	36,1
15 Biologické vedy	109	101	92,7
16 Ochrana život.prostr.	71	58	81,7
1 PRÍRODNÉ VEDY SPOLU	309	240	77,7
21 Baníctvo a banícka geológia	116	65	56,0
22 Hutníctvo	36	23	63,9
23 Strojárstvo a ostatná kovovýroba	522	258	49,4
25 Informatika a výpočt. technika (resp. aplik.informatika)	2	3	
26 Elektrotechnika	145	65	44,8
28 Ostatná technická chémia	42	12	28,6
29 Potravinárstvo	15	12	80,0
31 Textil a odevníctvo		1	
33 Spracovanie dreva a výroba hudobných nástrojov	23	7	30,4
35 Architektúra	32	8	25,0
36 Stavebníctvo, geodézia a kartografie	98	53	54,1
37 Doprava, pošty a telekomunikácie	194	122	62,9
39 Špeciálne technické odbory	70	41	58,6
2,3 TECHNICKÉ VEDY A NÁUKY SPOLU	1 295	670	51,7
41 Poľnohospodársko-lesnícke vedy	602	346	57,5
42 Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	1	0	
43 Veterinárne vedy	45	10	22,2
4 POĽNOH.-LESN. A VETER.VEDY A N. SPOLU	648	356	54,9
51 Lekárske vedy	188	72	38,3
52 Farmaceutické vedy	8	3	37,5
53 Zdravotníctvo	1	3	300,0
5 LEKÁRSKE A FARMACEUT. VEDY A N. SPOLU	197	78	39,6
61 Filozofické vedy	63	32	50,8
62 Ekonomické vedy	596	402	67,4
63 Ekonomika a organizácia, obchod a služby	131	89	67,9
67 Politické vedy	36	37	102,8
68 Právne vedy	155	121	78,1
71 Historické vedy	29	24	82,8
72 Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	48	28	58,3
73 Filologické vedy	76	38	50,0
74 Vedy o telesnej kultúre	13	9	69,2
75 Pedagogické vedy	153	91	59,5
76 Učiteľstvo	473	304	64,3
77 Psychologické vedy	32	12	37,5
6,7 SPOLOČENSKÉ VEDY, N. A SLUŽBY SPOLU	1 805	1 187	65,8

Skupina študijných odborov	Ev. nez. absolventi VŠ k 30.9.2004	Ev. nez. absolventi VŠ k 30.9.2005	Index 05/04 %
81 Vedy o umení	62	27	43,5
82 Umenie, úž.um.a ruč.um.-remes.výr.	66	20	30,3
8 VEDY A NÁUKY O KULTÚRE A UMENÍ SPOLU	128	47	36,7
9 VOJENSKÉ A BEZPEČN.VEDY A NÁUKY SPOLU	35	25	71,4
Iný odbor	1	0	
SPOLU	4 418	2 603	58,9

Index 05/04 –počet nezamestnaných absolventov v roku 2005 vo vzťahu k počtu nezamestnaných absolventov v roku 2004 v %.

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch;
www.upsvar.sk; vlastné prepočty

2.2.3 Nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa školy, na ktorej ukončili štúdium

Analýza údajov v tejto časti štúdie vychádza z údajov o evidovanej nezamestnanosti absolventov škôl Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny, ktoré sú sumarizované k 31. máju a k 30. septembru.

Najviac zaevidovaných nezamestnaných absolventov k 30. 9. 2004 ukončilo štúdium na Technickej univerzite v Košiciach (613, t.j. 13,9 % zo všetkých nezamestnaných absolventov vysokých škôl). Druhú veľkú skupinu predstavovali absolventi Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (582, t.j. 13,2 % nezamestnaných absolventov). V intervale od 300 do 370 (približne po 7 až 8 %) nezamestnaných absolventov študovalo na Univerzite Komenského v Bratislave, Prešovskej univerzite, Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave a na Žilinskej univerzite, a od 200 do 260 (po 4 až 6 %) na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach, Ekonomickej univerzite v Bratislave, Technickej univerzite vo Zvolene a Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. 119 absolventov ukončilo štúdium na Trenčianskej univerzite A. Dubčeka (2,7 %), 99 na Trnavskej univerzite (2,2 %) a 93 na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave (2,1 %).

Vyšší počet nezamestnaných absolventov v prípade uvedených škôl je viac alebo menej úmerný aj vyššiemu počtu absolventov, ktorí každoročne ukončia štúdium na týchto školách v porovnaní s ostatnými vysokými školami.

O úspešnosti absolventov jednotlivých vysokých škôl/univerzít lepšie vypovedá ukazovateľ **absolventskej miery nezamestnanosti**. Z tabuľky č. 23 vyplýva, že *najvyššie percento nezamestnaných vyštudovalo na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre a na Technickej univerzite vo Zvolene* (z oboch univerzít sa z absolventov, ktorí ukončili štúdium v roku 2003 a 2004 zaevidoval na úradoch práce približne rovnaký percentuálny počet - 23 %). *21,8 % nezamestnaných zostalo k 30.9. 2004 z absolventov Univerzity veterinárneho lekárstva v Košiciach a 20 % z Technickej univerzity v Košiciach*. Pomerne vysoké percento nezamestnaných blížiac sa k 20 % sa týka *Prešovskej univerzity (18,9 %)*. U ostatných vysokých škôl sa hodnota absolventskej miery nezamestnanosti pohybovala pod hranicou 16 %. Najnižšie hodnoty tohoto ukazovateľa možno zaznamenať u bratislavských vysokých škôl, a to konkrétne: u Ekonomickej univerzity 8,6 %, u Vysokej školy výtvarných umení 6,6 %, u STU 5,4 %, UK 5,3 % a VŠMU len 2,9 %. Pod hranicou 10 % sa miera nezamestnanosti pohybovala ešte u Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (9,3 %), v prípade Katolíckej univerzity v Ružomberku (8,2 %) a Akadémie umení v Banskej Bystrici (tiež 8,2 %).

Ak vezmeme do úvahy fakt rýchlej absorpčnej schopnosti trhu práce vo vzťahu k absolventom vysokých škôl, potom sa dá predpokladať, že v nasledujúcich mesiacoch absolventska miera nezamestnanosti na mnohých vysokých školách výrazne klesala.

Celková absolventska miera nezamestnanosti dosahovala v septembri 2004 hodnotu 11,7 %, ale už o 3 mesiace, t.j. k 31.12.2004 klesla na hodnotu 6,9 %, teda o takmer 5 percentuálnych bodov. To sa muselo nutne premietnuť aj do nižších percentuálnych podielov nezamestnaných absolventov jednotlivých vysokých škôl.

Približný obraz o situácii poskytuje tab. č. 23, v ktorej sú spracované aj májové údaje o počte nezamestnaných z roku 2005 tak, aby umožňovali sledovať spomenutý absorpčný efekt.

Tab. č. 23: Evidovaní nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa školy, na ktorej ukončili štúdium

Vysoká škola/univerzita	Absolventi VŠ 2003+2004*	Ev.nezam. absol. VŠ k 30.9.2004	AMN** sept.2004 %	absolv. VŠ nez. viac ako 6m. k 31.5.2005	AMN máj 2005 %***
Univerzita Komenského v Bratislave	6 567	350	5,33	15	0,2
Univerzita P.J.Šafárika v Košiciach	1 614	204	12,64	5	0,3
Prešovská univerzita v Prešove	1 813	343	18,92	34	1,9
Univerzita Mateja Bela v Ban.Bystrici	2 448	314	12,83	44	1,8
Trnavská univerzita v Trnave	797	99	12,42	7	0,9
Univ.veterinár.lekárstva v Košiciach	202	44	21,78	0	0,0
Slov. technická univerzita v Bratislave	6 730	365	5,42	23	0,3
Žilinská univerzita v Žiline	2 289	323	14,11	14	0,6
Technická univerzita v Košiciach	3 070	613	19,97	62	2,0
Ekonomická univerzita v Bratislave	3 156	270	8,56	18	0,6
Slov. poľnohospod. univerzita v Nitre	2 486	582	23,41	70	2,8
Technická univerzita vo Zvolene	1 065	248	23,29	27	2,5
VŠ múzických umení v Bratislave	484	14	2,89	0	0,0
VŠ výtvarných umení v Bratislave	316	21	6,65	0	0,0
Univ. Konštantína Filozofa v Nitre	1 644	258	15,69	20	1,2
Voj.let.akad.gen.M.R.Štefánika, Košice	.	5	–	0	–
Vojenská akad. v Liptovskom Mikuláši	.	12	–	1	–
Akadémia Policajného zboru v Bratislave	.	11	–	0	–
Trenčianska univ.A.Dubčeka v Trenčíne	870	119	13,68	11	1,3
Univ.sv.Cyrila a Metoda v Trnave	1 001	93	9,29	11	1,1
Akadémia umení v Banskej Bystrici	182	15	8,24	2	1,1
Katolícka univerzita v Ružomberku	268	22	8,21	1	0,4
Vysoká škola manažmentu v Trenčíne	67	6	8,96	0	0,0

„ . „ - chýbajúci údaj

* **Absolventi 2003+2004** - absolventi, ktorí ukončili štúdium;

** **AMN - absolventská miera nezamestnanosti** - podiel počtu evid. nezamestnaných absolventov z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium počas dvoch kalendárnych rokov v %.

*** **AMN máj 2005** – podiel ev. nezam. absolventov VŠ, u ktorých nezamestnanosť trvala dlhšie ako 6 mesiacov z počtu absolventov, ktorí ukončili štúdium v r. 2003+2004.

Zdroj: Štatistická ročenka školstva SR 2003, 2004; ÚIPŠ, Bratislava
Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch
www.upsvar.sk; vlastné prepočty

K 31. 5. 2005 bolo v evidencii úradov práce 1 628 absolventov vysokých škôl. To je o 2 790 menej ako v septembri 2004. Treba však vziať do úvahy, že do májového počtu nezamestnaných sú už zahrnutí aj tí neúspešní absolventi, ktorí ukončili štúdium už v roku 2005 v zimnom semestri. Sú to absolventi, ktorí sú v evidencii krátko. Po ich odpočítaní dostaneme počet 382 absolventov, ktorí sú nezamestnaní dlhšie ako 6 mesiacov. **Celková absolventská miera nezamestnanosti**, ktorej výpočet zohľadňuje túto úvahu dosiahla hodnotu **len 1 %**.

Najviac nezamestnaných evidovaných na úradoch práce dlhšie ako 6 mesiacov k 31. máju 2005 ukončilo štúdium na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre (70 absolventov) a **na Technickej univerzite v Košiciach** (62 absolventov). Obe univerzity mali aj **najvyššie miery nezamestnanosti, a to 2,8 a 2,0 %**. **Treťou školou s mierou nezamestnanosti cez 2 % bola Technická univerzita vo Zvolene** s 27 absolventmi nezamestnanými dlhšie ako pol roka. Treba poznamenať, že ide o veľmi nízke hodnoty. U ostatných škôl boli hodnoty

tohto ukazovateľa ešte nižšie - pod úrovňou 1 %. Ani jedného takéhoto nezamestnaného nemali: Univerzita veterinárneho lekárstva v Košiciach, VŠMU a VŠVU v Bratislave, Vojenská letecká akadémia generála M. R. Štefánika, Košice, Akadémia Policajného zboru, Bratislava a taktiež Vysoká škola manažmentu, Trenčín.

Najnovšie údaje o nezamestnanosti absolventov škôl zo septembra 2005 dokumentujú už spomínaný výrazný pokles nezamestnanosti vysokoškolákov aj v prípade jednotlivých vysokých škôl (tabuľka č. 24).

Tab. č. 24: Evidovaní nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa školy na ktorej ukončili štúdium - Medziročné porovnania (2003 až 2005)

Vysoká škola/univerzita	Absolventi, ktorí sa nezamestnali			Index 2004/2003	Index 2005/2004
	k 30.9.2003	k 30.9.2004	k 30.9.2005	%	%
Univerzita Komenského v Bratislave	386	350	209	90,7	59,7
Univerzita P.J.Šafárika v Košiciach	224	204	163	91,1	79,9
Prešovská univerzita v Prešove	341	343	168	100,6	49,0
Univerzita Mateja Bela v Ban.Bystrici	298	314	207	105,4	65,9
Trnavská univerzita v Trnave	102	99	58	97,1	58,6
Univ.veterinár.lekárstva v Košiciach	51	44	9	86,3	20,5
Slov. technická univerzita v Bratislave	480	365	162	76,0	44,4
Žilinská univerzita v Žiline	427	323	204	75,6	63,2
Technická univerzita v Košiciach	867	613	304	70,7	49,6
Ekonomická univerzita v Bratislave	467	270	176	57,8	65,2
Slov. poľnohospod. univerzita v Nitre	623	582	387	93,4	66,5
Technická univerzita vo Zvolene	306	248	129	81,0	52,0
VŠ múzických umení v Bratislave	22	14	4	63,6	28,6
VŠ výtvarných umení v Bratislave	16	21	3	131,3	14,3
Univ. Konštantína Filozofa v Nitre	251	258	175	102,8	67,8
Voj.let.akad.gen.M.R.Štefánika, Košice	2	5	2	250,0	40,0
Vojenská akad. v Liptovskom Mikuláši	22	12	13	54,5	108,3
Akadémia Policajného zboru v Bratislave	13	11	9	84,6	81,8
Trenčianska univ.A.Dubčeka v Trenčíne	150	119	78	79,3	65,5
Univ.sv.Cyrila a Metoda v Trnave	96	93	55	96,9	59,1
Akadémia umení v Banskej Bystrici	17	15	2	88,2	13,3
Katolícka univerzita v Ružomberku	14	22	14	157,1	63,6
Vysoká škola manažmentu v Trenčíne	15	6	1	40,0	16,7
Iná VŠ, univerzita	104	87	71	83,7	81,6
SPOLU	5 294	4 418	2 603	83,5	58,9

Index 2004/2003 – počet nezamestnaných absolventov v roku 2004 vo vzťahu k počtu nezamestnaných absolventov v roku 2003 v %.

Index 2005/2004 – počet nezamestnaných absolventov v roku 2005 vo vzťahu k počtu nezamestnaných absolventov v roku 2004 v %.

Zdroj: Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých; štatistiky o absolventoch www.upsvar.sk; vlastné prepočty

K 30.9.2005 klesol počet nezamestnaných absolventov v rozložení podľa jednotlivých vysokých škôl oproti septembru 2004 zhruba o 50 až 60 %, u niektorých škôl aj viac.

Celkove počet nezamestnaných absolventov v prípade jednotlivých vysokých škôl, resp. univerzít neprekročil hranicu 400. ***Aj v roku 2005 si prvenstvo v počte nezamestnaných absolventov udržali: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre*** (z jej absolventov zostalo nezamestnaných 387, čo predstavovalo 14,9 % z celkového počtu nezamestnaných absolventov vysokých škôl) a ***Technická univerzita v Košiciach*** (304 nezamestnaných absolventov, tj. 11,7 %). Za nimi nasledujú: Univerzita Komenského v Bratislave (209 nezamestnaných absolventov, tj. 8 %), Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (207, tj. 7,9 %) a Žilinská univerzita (204 absolventov, tj. 7,8 %).

V porovnaní s rokom 2004 došlo k výraznému poklesu v počte nezamestnaných absolventov najmä v prípade Univerzity veterinárneho lekárstva v Košiciach (až o 79,5 %). Výrazne nižšie percento evidencií sa týka aj ***absolventov STU v Bratislave*** (menej o 55,6 %) a ***Technickej univerzity v Košiciach*** (menej o 50,4 %) a taktiež ***absolventov Prešovskej univerzity*** (menej o 51 %). Pokles na úrovni 40 až 50 % je možné spomenúť aj v prípade Univerzity Komenského v Bratislave (o 40,3 %), Trnavskej univerzity (o 41,4 %), u Technickej univerzity vo Zvolene (o 48 %) a u Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (o 40,9 %).

2.2.4 Regionálny aspekt nezamestnanosti absolventov vysokých škôl

Regionálne rozdiely v zamestnanosti a nezamestnanosti sa premietajú aj do nezamestnanosti absolventov škôl. Celková situácia na trhu práce v danom regióne sa však v prípade absolventov vysokých škôl kombinuje s radom ďalším faktorov.

Tabuľka č. 25 obsahuje údaje o evidovanej nezamestnanosti absolventov vysokých škôl podľa jednotlivých okresov a krajov. Z nich vyplýva, že:

- **Najmenej evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl** (145) bolo k 30.9. 2005 v **Bratislavskom kraji**, ktorý má aj najnižšiu mieru nezamestnanosti (3,0 %);
- **Najviac nezamestnaných absolventov vysokých škôl majú Prešovský a Košický kraj** (467 a 479). Ide z hľadiska zamestnanosti dlhodobo o problémové regióny (miery nezamestnanosti 15,4 a 17,3 %).
- **424 nezamestnaných absolventov vysokých škôl mal Nitriansky kraj**. Tento región a spolu ním aj vyššie uvedený Prešovský a Košický kraj predstavujú oblasti s kumuláciou najvyššieho počtu nezamestnaných absolventov vysokých škôl.
- V ostatných krajoch (Trnavský, Trenčiansky, Žilinský a Banskobystrický) sa počet nezamestnaných absolventov vysokých škôl pohyboval v intervale zhruba od 200 do 300.

Pomerne rôznorodú situáciu v rámci jednotlivých krajov ilustrujú údaje za jednotlivé okresy. Ukazuje, že vyšší počet nezamestnaných absolventov vysokých škôl sa v rámci kraja sústreďuje do určitých špecifických oblastí, zatiaľ čo v iných okresoch, vrátane okresov s pomerne vysokou mierou nezamestnanosti je nezamestnaných absolventov vysokých škôl málo:

- V Bratislavskom kraji je vyšší počet nezamestnaných absolventov vysokých škôl najmä v hlavnom meste. Najviac ich bolo v Bratislave V (47). V celej Bratislave evidovali úrady práce spolu 114 nezamestnaných absolventov vysokých škôl, čo predstavovalo 4,4 % z ich celkového počtu.
- V okresoch Trnavského kraja sa počet evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl pohyboval od 15 do 26. Vyšší počet bol zaznamenaný v okrese Dunajská Streda (46) a najmä v okrese Trnava (62).
- V Trenčianskom kraji mal najvyšší počet nezamestnaných absolventov vysokých škôl okres Prievidza (57); v ostatných okresoch ich nebolo viac ako 40.
- Pre Nitriansky kraj je z hľadiska počtu evidencií tejto skupiny absolventov charakteristický okres Nitra so 170 nezamestnanými (6,5 % z celkového počtu nezamestnaných absolventov vysokých škôl). Je to najvyšší počet nezamestnaných absolventov tejto vzdelanostnej skupiny zo všetkých okresov v rámci SR. Pomerne vysoký počet evidencií bolo zaznamenaných aj v okrese Nové Zámky (90) a vyšší počet aj v okrese Topoľčany (46).
- V Žilinskom kraji je potrebné v tejto súvislosti spomenúť najmä okres Žilina s 90 evidenciami absolventov vysokých škôl. 45 vysokoškolákov evidovali ako nezamestna-

ných v okrese Martin a 40 v okrese Liptovský Mikuláš, v ostatných okresoch to nebolo viac ako 25 absolventov.

- Aj v Banskobystrickom kraji sa najväčší počet nezamestnaných tejto skupiny absolventov sústreďoval do oblastí okolo najväčších miest. 58 ich bolo v okrese Banská Bystrica, 47 v okrese Zvolen a 40 v okrese Žiar nad Hronom. V ostatných okresoch kraja bol ich počet nízky.
- V Prešovskom kraji boli regiónmi s vyšším počtom nezamestnaných absolventov vysokých škôl najmä okres Prešov so 115 nezamestnanými absolventmi (4,4 % z celého súboru), ďalej okres Bardejov (55) a okres Humenné (42).
- Košický kraj mal ako celok najviac nezamestnaných absolventov vysokých škôl zo všetkých krajov. Nachádzalo sa tu aj v porovnaní s ostatnými kraji najviac oblastí s vyšším počtom evidencií uchádzačov o prácu z tejto absolventskej skupiny. V samotnom meste Košice bolo zaevidovaných 141 absolventov, čo predstavovalo 5,4 % z ich celkového počtu. 62 absolventov bolo prihlásených do evidencie v okrese Košice-okolie a 71 v okrese Michalovce. Cez 50 evidencií uviedli okresy Spišská Nová Ves (56) a Trebišov (54).

Celkove možno v súlade s minuloročnou štúdiou konštatovať, že **vyšší počet nezamestnaných absolventov vysokých škôl je typický:**

- **pre ekonomicky, sociálne a kultúrne vyspelé regióny**, ktoré ponúkajú lepšie šance zamestnať sa a viac príležitostí pre voľnočasové aktivity, a sú teda pre mladých vzdelaných ľudí atraktívnejšie ako menej rozvinuté oblasti; kde ale zároveň vzniká silné konkurenčné prostredie, v ktorom nie je pre čerstvého absolventa jednoduché presadiť sa.
- **pre regióny, v ktorých sú situované vysoké školy, resp. univerzity, na ktorých každoročne ukončí štúdium relatívne vysoký počet absolventov s určitou kvalifikačnou výbavou**, s ktorou potom môžu mať na miestnych pracovných trhoch určité problémy „uchytiť sa“ v dôsledku nedostatku primeraných pracovných miest.

Tab. č.25: Evidovaní nezamestnaní absolventi vysokých škôl podľa krajov a okresov
(podľa údajov k 30. 9. 2005)

Územie	Miera ev.nezam. %	Absolv. VŠ počet	Územie	Miera ev.nezam. %	Absolv. VŠ počet
Bratislava I.	2,3	11	Banská Bystrica	7,6	58
Bratislava II.	2,4	21	Banská Štiavnica	15,3	8
Bratislava III.	2,5	25	Brezno	14,1	20
Bratislava IV.	2,2	10	Detva	16,0	11
Bratislava V.	2,8	47	Krupina	17,6	14
Malacky	5,1	16	Lučenec	20,0	32
Pezinok	3,9	10	Poltár	19,4	6
Senec	3,5	5	Revúca	27,5	11
Bratislavský kraj	3,0	145	Rimavská Sobota	28,0	31
Dunajská Streda	8,1	46	Veľký Krtíš	24,0	21
Galanta	6,8	26	Zvolen	11,0	47
Hlohovec	9,2	25	Žarnovica	18,6	17
Piešťany	5,9	22	Žiar nad Hronom	15,9	40
Senica	9,0	15	Banskobystrický kraj	17,6	316
Skalica	7,1	18	Bardejov	14,7	55
Trnava	6,1	62	Humenné	12,1	42
Trnavský kraj	7,3	214	Kežmarok	23,8	19
Bánovce nad Bebravou	8,5	17	Levoča	14,8	17
Ilava	4,6	36	Medzilaborce	17,1	11
Myjava	6,3	10	Poprad	12,0	37
Nové Mesto nad Váhom	6,3	29	Prešov	14,7	115
Partizánske	10,6	23	Sabinov	20,9	29
Považská Bystrica	8,2	37	Snina	15,3	30
Prievidza	8,5	57	Stará Lubovňa	10,5	33
Púchov	5,0	14	Stropkov	12,8	18
Trenčín	4,0	31	Svidník	15,9	23
Trenčiansky kraj	6,8	254	Vranov nad Topľou	18,1	38
Komárno	10,1	25	Prešovský kraj	15,4	467
Levice	15,2	36	Gelnica	18,7	13
Nitra	9,0	170	Košice I.	9,7	41
Nové Zámky	12,1	90	Košice II.	11,0	48
Šaľa	12,8	36	Košice III.	10,5	57
Topoľčany	10,7	46	Košice IV.	9,2	39
Zlaté Moravce	11,5	21	Košice - okolie	21,4	62
Nitriansky kraj	11,5	424	Michalovce	18,4	71
Bytča	11,9	11	Rožňava	23,8	24
Čadca	9,0	25	Sobrance	22,1	14
Dolný Kubín	11,5	13	Spišská Nová Ves	15,6	56
Kysucké Nové Mesto	11,5	17	Trebišov	23,8	54
Liptovský Mikuláš	8,6	40	Košický kraj	17,3	479
Martin	8,7	45	Slovensko spolu	11,2	2603
Námestovo	8,9	20			
Ružomberok	10,1	25			
Turčianske Teplice	12,3	11			
Tvrdošín	9,2	7			
Žilina	6,4	90			
Žilinský kraj	8,9	304			

Miera evidovanej nezamestnanosti – podiel počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie z ekonomicky aktívneho obyv. v %

Zdroje:

Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR; september 2005; mesačné štatistiky ÚPSVR
Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých k 30. 9. 2005; štatistiky o absolventoch; ÚPSVR; www.upsvar.sk

3 Zhrnutie a závery

Proces začleňovania sa mladých ľudí do pracovného procesu je zložitým javom, ktorý má viacero úrovní. Štatistické údaje umožňujú uchopiť len niektoré, poskytujú teda naň len čiastkový pohľad. Aj takáto analýza však umožňuje indikovať zmeny a posuny v pozícii mladých ľudí na trhu práce, čo môže byť dôležitým podnetom pre kroky k optimalizácii situácie.

- Aktuálnou potrebou našej spoločnosti, ak má reflektovať súčasné aktuálne trendy v súlade so smerovaním k znalostnej spoločnosti, je zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva.

V súčasnosti má u nás viac ako tretina dospelaj populácie stredné vzdelanie s maturitou (36,0 %) a približne desatina vzdelanie vysokoškolské (9,9 %). U mladých ľudí (veková skupina 25-29-ročných) sú údaje o niečo priaznivejšie – stredné vzdelanie s maturitou má takmer polovica osôb (47,1 %) a vysokoškolské vzdelanie 16,7 % osôb tejto vekovej skupiny.

- V porovnaní s európskymi štátmi Slovensko podielom osôb s terciárnym vzdelaním z populácie zaostáva, to zhruba o 5-10 percentuálnych bodov (podľa údajov z roku 2002).

Ani v nižších vekových skupinách nie je situácia priaznivá. Vo vekovej skupine 25-34-ročných sa percentuálnym podielom 12 % v porovnávanom období radíme taktiež na jedno z posledných miest a aj najnovší údaj – 15,2 % (za 2. štvrt'rok 2005) zrejme nestačí na to, aby sme sa dostali na úroveň vyspelých európskych štátov.

Podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním z celkového počtu obyvateľov je u nás najmä z hľadiska budúceho vývoja a perspektívnych potrieb na kvalifikovanú pracovnú silu stále nízky a môže prispieť k nižšej konkurenčnej sile našej ekonomiky.

- V štruktúre pracujúcich sú u nás s prevahou oproti iným vzdelanostným skupinám zastúpení tí, ktorí majú ukončené úplné stredné odborné a vyššie vzdelanie (35,9 %) a vyučení spolu s pracujúcimi so stredným vzdelaním bez maturity (34,1 %). Vysokoškolské vzdelanie má 15,5 %. Miera zamestnanosti v rámci jednotlivých vzdelanostných skupín smerom k vyšším vzdelanostným stupňom stúpa. Najvyššiu mieru zamestnanosti majú vysokoškolsky vzdelaní pracovníci (77,8 %).

Vo vekovej skupine 25-29-ročných sú percentuálne podiely osôb s vyšším vzdelanostným stupňom ešte vyššie. Z pracujúcich osôb v tejto vekovej kategórii malo vysokoškolské vzdelanie 20,8 %.

Na druhej strane v štruktúre nezamestnaných malo vysokoškolské vzdelanie len 4,2 % osôb. Za pozornosť stojí skutočnosť, že vo vekovej skupine 25-29-ročných sú percentuálne podiely mladých ľudí s vyššími vzdelanostnými stupňami v porovnaní s celou skupinou nezamestnaných zhruba o 1 až 2 percentuálne body vyššie. Nezamestnaných s vysokoškolským vzdelaním bolo v tejto vekovej skupine 7 %, čo je v porovnaní s celým súborom viac o takmer 3 percentuálne body.

- Nezamestnanosť mladých ľudí je problémom aj v iných krajinách. Podľa údajov z roku 2002 mali v porovnávaných európskych štátoch najvyššie percento nezamestnaných z 25-

29-ročnej populácie v Poľsku (18,7 %) a v Grécku (13,2 %). V Slovenskej republike to v roku 2002 bolo 10 %. Približne rovnaká situácia bola v Španielsku a v Taliansku (po 10,4 %) a takmer 10 % nezamestnaných mladých ľudí tejto vekovej skupiny mali aj vo Francúzsku (9,4 %).

Vo väčšine z porovnávaných štátov sa zároveň pomerne jednoznačne prejavila súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním a nezamestnanosťou: smerom k nižším vzdelanostným úrovňam nezamestnanosť narastala a markantný rozdiel sa prejavil najmä u skupiny so vzdelaním nižším ako vyššie sekundárne a postsekundárne, v ktorej bolo percento nezamestnaných zhruba o 10 aj viac percentuálnych bodov vyššie ako v ostatných vzdelanostných skupinách.

Tento model sa presadil aj v 4 vybraných transformujúcich sa krajinách, t. j. v Českej republike, v Maďarsku, v Poľsku, a taktiež na Slovensku.

Mladí ľudia s terciárnym vzdelaním sú najmenej rizikovou skupinou z hľadiska nezamestnanosti vo väčšine európskych štátov. Ani Slovensko nie je z tohoto hľadiska výnimkou. Počtom 8,5 % nezamestnaných s terciárnym vzdelaním sme sa však opäť zaradili na jedno z posledných miest medzi porovnávanými štátmi.

V súčasnosti je situácia u nás z hľadiska nezamestnanosti mladých ľudí s terciárnym vzdelaním o niečo priaznivejšia ako v roku 2002. V roku 2004 predstavovalo percento tejto vzdelanostnej skupiny medzi mladými vo veku 25-29 rokov 7 %.

- Nezamestnanosť absolventov škôl (sledovaná z údajov o evidovaných nezamestnaných, resp. uchádzačoch o zamestnanie na úradoch práce) v roku 2004 oproti roku 2003 klesala (k 31. 12. v roku 2004 pokles evidovaných nezamestnaných o 11,1 % oproti roku 2003); v roku 2005 dochádza postupne k stabilizácii situácie.
- Absolventi vysokých škôl predstavovali v rámci celkového počtu nezamestnaných absolventov spolu s absolventmi gymnázií najmenší podiel (k 31.12. 2004 10,6 %) a v porovnaní s absolventmi nižších vzdelanostných úrovní (okrem absolventov gymnázií) mali aj najnižšiu absolventskú mieru nezamestnanosti - 6,9 %.

Absolventi vysokých škôl sú pomerne nízkymi početnosťami zastúpení aj v dlhodobej nezamestnanosti – dlhšie ako rok ich bolo v evidencii len 3,4 %.

Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl sa od ostatných vzdelanostných skupín líši aj vývojom nezamestnanosti. Zatiaľ čo u stredoškolákov je charakteristický výrazný vzostup počtu nezamestnaných v jednom mesiaci (v septembri), ktorý potom v nasledujúcich mesiacoch len veľmi pozvoľna klesá, u vysokoškolákov začína počet evidencií narastať v máji, vrcholí v júni a od septembra začína výrazne klesať. Miera absorpcie (ktorú možno chápať aj ako mieru úspešnosti)¹⁹ u absolventov vysokých škôl počas cyklu máj 2004/apríl 2005 mala hodnotu 92,7 % (u absolventov SOŠ 59,6 %, gymnázií 49,6 %, SOU 65,4 %, učňovských škôl 63,0 %).

Rozdiely sa prejavili aj pri medziročnom porovnaní mesačných údajov o počte nezamestnaných absolventov. Zatiaľ čo u stredoškolákov po výraznom znižovaní počtu nezamestnaných absolventov v roku 2004 došlo v roku 2005 k postupnej stabilizácii vývoja, prí-

¹⁹ relatívny rozdiel medzi najvyšším a najnižším počtom nezamestnaných v rámci 1 cyklu v percentách

padne i k miernemu zhoršeniu, v prípade vysokoškolákov sa aj v roku 2005 udržal výrazne klesajúci trend v počte nezamestnaných. V jednotlivých mesiacoch v roku 2005 klesal v porovnaní s rokom 2004 počet evidovaných nezamestnaných absolventov zhruba o 40 až 80 %. Percentuálne rozdiely sú vysoké najmä v prvom polroku, potom sa začínajú postupne znižovať.

- Medzi nezamestnanými absolventmi vysokých škôl majú prevahu ženy – k 30.9.2005 61,8 %. Ženy zároveň zostávajú v evidencii o niečo dlhšie ako muži (zo žien - nezamestnaní dlhšie ako pol roka – zo žien 7 %; z mužov – 4,6 %).
- Najväčšie problémy s uplatnením na trhu práce (podľa údajov k 30.9.2004) mali absolventi poľnohospodársko-lesníckych vied (absolventská miera nezamestnanosti – 27,6 %) a absolventi veterinárskych vied (22,3 %), ďalej absolventi hutníckych odborov (25,9 %), baníctva a baníckej geológie (22,4 %), odborov zameraných na spracovanie dreva (20,7 %) a absolventi špeciálnych technických odborov (21,8 %). Vyššiu ako 15 %-nú mieru nezamestnanosti mali tiež absolventi: biologických vied (16,1 %), ochrany životného prostredia (16,6 %), ekonomiky a organizácie, obchodu a služieb (18,9 %), pedagogických vied (18,8 %), filologických vied (16,9 %), historických vied (15,2 %) a vied o umení (20,7%)

V roku 2005 počet evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl v rámci viacerých skupín študijných odborov výrazne klesol. Najvýraznejší prepád v počte evidencií oproti roku 2004 možno pozorovať u absolventov lekárskeho a farmaceutického odboru (60-63 %) a taktiež u absolventov vied a náuk o kultúre a umení (o 63,3 %). Pomerne výrazne klesol počet absolventov strojárskych odborov (o 50,6 %) a elektrotechniky (o 55,2 %). Viac ako o polovicu sa znížil počet nezamestnaných aj v prípade absolventov geologických a chemických vied, ďalej spracovania dreva, architektúry, veterinárskych vied a vied psychologických.

- Z vysokých škôl, na ktorých nezamestnaní absolventi ukončili štúdium mali k 30.9.2004 najvyššiu absolventskú mieru nezamestnanosti: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre (23,4 %), Technická univerzita vo Zvolene (23,3 %), Univerzita veterinárneho lekárstva v Košiciach (21,8 %), Technická univerzita v Košiciach (20 %) a Prešovská univerzita (18,9 %).

V dôsledku rýchlej absorpcie absolventov vysokých škôl dochádza k ich pomerne výraznému úbytku v evidencii úradov práce. Absolventské miery nezamestnanosti z mája 2005 očistené od prírastku z nových absolventov zo zimného semestra sú v prípade všetkých vysokých škôl veľmi nízke – pod hranicou 3 %. Najvyššiu hodnotu tohoto ukazovateľa sme zaznamenali: u Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (2,8 %), u Technickej univerzity vo Zvolene 2,5 a u Technickej univerzity v Košiciach (2,0 %).

Výrazný pokles v počte evidovaných nezamestnaných absolventov v roku 2005 zaznamenali všetky vysoké školy, okrem Vojenskej leteckej akadémie v Košiciach (tam nárast počtu nezamestnaných o 8,3 %). Najväčšie rozdiely v počte nezamestnaných absolventov bolo možné pozorovať v prípade: Univerzity veterinárneho lekárstva (menej o 79,5 %), Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (menej o 55,6 %), Technickej univerzity v Košiciach (menej o 50,4 %) a Prešovskej univerzity (menej o 51 %).

Aj keď nezamestnanosť absolventov vysokých škôl je v porovnaní s ostatnými vzdelanostnými skupinami nízka, niektoré jej štrukturálne aspekty poukazujú na určité problémy, ktorým je potrebné venovať pozornosť.

Vyššie počty nezamestnaných absolventov v prípade niektorých študijných odborov môžu byť spôsobené nevyváženosťou medzi počtom študujúcich a požiadavkami trhu práce. Týka sa to najmä poľnohospodársko-lesníckych vied, baníctva a baníckej geológie, hutníctva, spracovania dreva, špeciálnych technických odborov a vied o umení. Najmä u spomínaných technických odborov aj napriek poklesu počtu nezamestnaných naďalej pretrváva pomerne vysoká miera ich nezamestnanosti. Na druhej strane výrazný pokles absolventských mier nezamestnanosti v prípade strojárskych odborov môže signalizovať počiatok narastania záujmu zo strany zamestnávateľskej sféry o kvalifikácie s takýmto zameraním. Zaujímavý a pozoruhodný je aj prudký pokles nezamestnanosti u absolventov pedagogických vied.

Vyšší počet nezamestnaných absolventov je typický pre ekonomicky, sociálne a kultúrne vyspelé regióny, ktoré priťahujú mladú absolventskú pracovnú silu atraktívnejšími pracovnými príležitosťami. V silnejšom konkurenčnom prostredí je ale ťažšie byť úspešný.

Vyššia kumulácia nezamestnaných absolventov vysokých škôl sa sústreďuje aj do regiónov, v ktorých sú situované vysoké školy, na ktorých každoročne ukončí štúdium pomerne veľký počet absolventov s určitou kvalifikačnou výbavou. Týchto potom nedokážu miestne pracovné trhy v krátkej dobe absorbovať. Situácia sa komplikuje najmä v regiónoch s celkovo vysokou nezamestnanosťou.

Absolventská nezamestnanosť sa v priebehu rokov 2004 a 2005 vyvíjala v podmienkach priaznivého ekonomického vývoja, ktorý sa prejavil aj celkovým nárastom zamestnanosti a poklesom nezamestnanosti. To malo za následok aj zníženie absolventskej nezamestnanosti. Ukazuje sa zároveň, že priaznivejšie podmienky ekonomického vývoja prinášajú viac šancí najmä pre vysokoškolsky vzdelanú mládež. Pokles počtu nezamestnaných spomedzi absolventov škôl bol najvýraznejší práve u tejto skupiny.

Pomerne výrazne mohla do vývoja absolventskej nezamestnanosti zasiahnuť aj revízia sociálnej politiky a politiky trhu, ktorú vláda realizuje v rámci sociálnej reformy a ktorá je nasmerovaná k podpore zamestnanosti a zamestnateľnosti (úpravy v platbách sociálnych dávok, zmeny v systéme sociálneho poistenia, ďalej zavedenie aktívnych príspevkov spojených s návratom do pracovného procesu, s účasťou na verejnoprospešných prácach, absolventskej praxi, na vzdelávaní, rekvalifikácii apod.).

K poklesu nezamestnanosti najmä mladých ľudí s vysokoškolskou kvalifikáciou mohli prispieť aj opatrenia, ktoré mali obmedziť participáciu na čiernej, resp. šedej ekonomike. Mladí ľudia často využívajú rôzne možnosti aj nelegálnej práce. Dá sa predpokladať, že čerství absolventi so zaujímavou kvalifikáciou sú pre takéto podnikanie osobitne zaujímaví. Môžu využívať aj ponuky práce v zahraničí. Donedávna bolo možné, aby sa súbežne zaevidovali ako nezamestnaní na úrade práce a poberali príslušné sociálne dávky. To po zavedení sprísnených podmienok evidencie (nutnosť pravidelne sa v určitých časových intervaloch hlásiť na úradoch práce, preukazovať aktivitu pri hľadaní si zamestnania apod.) už nie je možné. Aj tento faktor treba preto pri posudzovaní výrazného poklesu evidovanej nezamestnanosti zohľadniť.

Do úvahy treba vziať aj fakt, že pre určitú časť nezamestnaných osôb nové podmienky evidovania sa na úradoch práce neprinášajú žiadne, resp. takmer žiadne riešenie alebo zlepšenie ich situácie a preto volia radšej iné možnosti hľadania si zamestnania. Znamená to, že reálny počet nezamestnaných absolventov škôl môže byť o niečo vyšší.

Napriek uvedeným skutočnostiam umožňuje analýza údajov z databázy ÚPSVaR postihnúť určité trendy v absolventskej nezamestnanosti.

Analýza o pozícii mladej vysokoškolsky kvalifikovanej pracovnej sily na trhu práce poskytuje dôležité poznatky využiteľné v oblasti vzdelávacej politiky z pozície Ministerstva školstva SR. Zistenia môžu využiť aj vysoké školy pri koncipovaní štruktúry vzdelávacích programov a taktiež ako signály pre revíziu poskytovaného obsahu vzdelávania. Navrhujeme preto v analýze naďalej kontinuálne pokračovať.

Literatúra a použité pramene:

Koncepcia ďalšieho rozvoja vysokého školstva na Slovensku pre 21. storočie, schválená uznesením vlády SR č. 685 zo dňa 30. 8. 2000
MŠ SR, Bratislava 2000

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky v roku 2004
MPSVaR, Inštitút sociálnej politiky; Bratislava 2003

Národný akčný plán zamestnanosti na roky 2004 – 2006. Materiál MPSVaR SR;
Bratislava 2004

Národná správa o politike mládeže v Slovenskej republike pre Radu Európy;
Ministerstvo školstva SR; Bratislava 2005

Stratégia podpory rastu zamestnanosti na základe reformy sociálneho systému a trhu práce;
Materiál MPSVaR, Bratislava 2004;
<http://www.employment.gov.sk> (Legislatív a strategické dokumenty)

Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010. Lisabonská stratégia pre Slovensko; Ministerstvo financií SR; Bratislava 2005

Education at a Glance. OECD Indicators 2004;
OECD 2004

Dve štatistiky nezamestnanosti – dva príbehy ?
In: Bulletin Inštitútu sociálnej politiky č.2/05

J. Herich: Uplatnenie absolventov stredných škôl v praxi. Sezóna 2004/05;
ÚIPŠ, Bratislava 2005

Ľ. Srnánková: Nezamestnanosť absolventov vysokých škôl. Záverečná správa;
ÚIPŠ; Bratislava 2004

D. Brožová: Společenské souvislosti trhu práce
SLON, Praha 2003

Zákon č. 131/2002 Z. z., o vysokých školách, v aktuálnom znení

Zákon č. 5/2004 Z.z., o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v aktuálnom znení

Štatistické pramene:

Štatistická ročenka školstva SR 2003 a 2004;
ÚIPŠ, Bratislava

Výsledky výberového zisťovania pracovných síl, 1. – 4. štvrťrok 2003, 2004
a 1. a 2. štvrťrok 2005;
Štatistický úrad SR, Bratislava

Základné štatistické ukazovatele o trhu práce v SR, mesačné štatistiky a štvrťročné štatistiky;
Štatistické výsledky o nezamestnanosti absolventov škôl a mladistvých k 31. 5. a k 30. 9.
2003, 2004 a 2005;
ÚPSVaR, roky 2003, 2004 a 2005
<http://www.upsvar.sk>;

EUROSTAT, Euro-indicators
<http://europa.eu.int/comm/eurostat>